

AVRASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK VE YAPILI ÇEVRE ANABİLİM DALI

KENTSEL İMAJ ÖĞELERİ AÇISINDAN BAKÜ-İÇERİ ŞEHİR'İN
İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Fahri HUSEYNOV

MAYIS 2019

TRABZON

AVRASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK VE YAPILI ÇEVRE
ANABİLİM DALI

KENTSEL İMAJ ÖĞELERİ AÇISINDAN
BAKÜ-İÇERİ ŞEHİR'İN İNCELEMESİ

Mimar Fahri HUSEYNOV

Avrasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde

”Yüksek Mimar”

Unvanı verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 27.05.2019

Tezin Savunma Tarih : 24.06.2019

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Havva KARA ÖZDOĞAN

Trabzon 2019

Avrasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Ve Yapılı Çevre Anabilim Dalında
Fahri HUSEYNOV tarafından hazırlanan

KENTSEL İMAJ ÖĞELERİ AÇISINDAN
BAKÜ-İÇERİ ŞEHİR'İN İNCELEMESİ

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 30/05/2019 gün ve 70 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan: Prof. Dr. Ali ÖZBİLEN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Havva KARA ÖZDOĞAN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Selda AL ŞENSOY

Prof. Dr. Ragıp ERDÖL

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Öncelikle mesleki kimliğimi güçlendirme yolunda rehberliği ve bilgisi ile bana destek olan, severek çalıştığım çok kıymetli hocam Doktor Öğretim Üyesi Havva KARA ÖZDOĞAN'a ilgisi ve sabrı için sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitim süreci boyunca mesleki gelişimimi destekleyen Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi ile Avrasya Üniversitesi Mimarlık Bölümündeki değerli hocalarıma ve hayatımda iz bırakan tüm öğretmenlerime minnettarım.

Çocukluğumu bilen, çocukluğumdan beri bana yardım eden, tezimin istatistiksel analizlerinde bana yardımcı olan annem Dr. Elmira ALIKPEROVA'a, tanıdığım günden beri yaptığı iyiliklerle, içindeki, coşkuyla ve mizah anlayışıyla, kendine olan güveniyle bana her yönden tezimde bana destek veren dostum Rüstem Buğra AYDIN'a, alçak gönüllülüğüyle bana yardımcı ve asla beni bırakmayan Nigar SADİRHANOVA'a, güçlü duruşuyla yapabileceklerim konusunda inancımı güçlendiren abim, dostum Hasan AYDIN'a ve yüksek lisans eğitimimde tanıştığım gerek evde gerek okulda her an yanımda olan Mimar Gül Delal NASİN'e teşekkürü borç bilirim.

Bana her zaman yardımcı olan, Türkiye'ye gelip okumamı sağlayan babam Natig HUSEYNOV'a ve bana her türlü destekçi olan, her konuda yardımcı olan, maddi ve manevi yönde her zaman yanımda olan benimle ilgili her şeyin her zaman en iyisini en doğrusunu düşünen ve her zaman adaletli olan annem Dr. Elmira ALIKPEROVA'a teşekkürlerin en büyüğü ederim.

Adını söyleyemediğim, bu aşamada bana destek olan bütün büyüklerime, arkadaşlarıma ve küçüklerime minnettarım. İyi ki varsınız.

Fahri HUSEYNOV

TEZ BEYANNAME

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Kentsel İmaj Ögeleri Açısından Bakü – İçeri Şehir’in İncelemesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doktor Öğretim Üyesi Havva KARA ÖZDOĞAN sorumluluğunda tamamladığımı, verileri kendim topladığımı ve analiz ettiğimi, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma süresince bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.24.06.2019

Fahri HUSEYNOV

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA No</u>
ÖNSÖZ	V
TEZ BEYANNAMESİ	V
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	V
SUMMARY	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ	XII
SEMBOLLER DİZİNİ	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. Araştırma Yöntemi	4
1.3. Araştırmanın Literatür Taraması	5
1.3.1. İmaj, Kentsel İmaj	5
1.3.2. Algı, Kentsel Algı	8
1.3.3. Kentsel Okunabilirlik	10
1.3.4. Kentsel – Kamusal Bellek	11
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	13
2.1. Araştırma Yöntem ve Tekniği	13
2.2. Araştırma Alanının Seçimi	14
2.2.1. Bakü'nün Tarihi ve İçeri Şehir	15
2.2.2. İçeri Şehir'in Kent İçindeki Konumu	19
2.2.3. İçeri Şehir'in Mimari Kimliği	20
2.3. Alan Çalışması	51
2.3.1. Anketlerin Hazırlanması	51
2.3.2. Biliş Haritalamasının Hazırlanması	51
3. BULGULAR	52
3.1. Kullanıcı Anketlerine İlişkin Araştırma Bulguları	52
3.2. Kullanıcı Biliş Haritalarına İlişkin Araştırma Bulguları	61
4. İRDELEME	66
4.1. Kullanıcı Anketlerine İlişkin Araştırma Bulgularının Tartışılması	67

4.2	Kullanıcı Biliş Haritalarına İlişkin Araştırma Bulgularının Tartışılması.....	69
5.	SONUÇLAR	71
6.	ÖNERİLER.....	73
7.	KAYNAKLAR	75
8.	EKLER	81
	ÖZGEÇMİŞ	91

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

KENTSEL İMAJ ÖĞELERİ AÇISINDAN BAKÜ – İÇERİ ŞEHER'İN İNCELEMESİ

Fahri Huseynov NATİG

Avrasya Üniversitesi

Fen Bilimler Enstitüsü

Mimarlık ve Yapılı Çevre Anabilim

Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Havva KARA ÖZDOĞAN

Kentlerin okunabilirliği kavramı özellikle mekanları kavramada, yön belirlemede ve mekana karşı güven duymada belirleyicidir. Kentlerin okunabilirliğinde kentsel mekanın organizasyonu ve imaj öğelerinin varlığı etkili olur. Kentsel çevrelerin ve kentlerin kimlik kazanmasında ve kamusal belleklerinde geleneksel yerleşim alanları önemlidir. Geleneksel yerleşim alanları sahip oldukları biçimsel ve anlamsal özellikleri ile yeni kent tasarımları için yönlendirici olurlar. Böylece kentlerin geçmişi ile geleceği arasında bir köprü oluşturması sağlanarak mekânsal ve tarihsel sürekliliğe katkı verirler. Bakü'de İçeri Şehir'de başlayan kent yerleşimi zamanla dışarıya doğru genişleyerek günümüzdeki haline almıştır. İçeri Şehir'in UNESCO'nun dünya mirası listesinde bulunması; kendine ait mimari kimliğinin ve tarihi yerleşim özelliklerinin iyi korunduğunun belgesi olarak kabul edilebilir. Çalışmanın amacı kentsel imaj öğeleri açısından “Bakü-İçeri Şehir” bölgesinin ele alınmasıdır. Böylece İçeri Şehir'e ait imaj öğelerinin neler olduğunun ortaya konması hedeflenmektedir. İçeri Şehir'i esas alan çalışma bölgesinden elde edilecek bulguların, yeni yerleşme alanları için rehber olabileceği düşünülmekte ve bu yönüyle çalışma gerekli görülmektedir. Çalışmada bilgiye erişme yöntemi olarak anket ve bilişsel haritalamalardan faydalanılmaktadır. Anket ve bilişsel haritalama çalışmalarından elde edilen veriler ayrı ayrı analiz edilmekte, birbiriyle karşılaştırmalı olarak tartışılmakta ve çalışmaya ait öneriler geliştirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Kentsel İmaj, Kentsel Algı, Kentsel Okunabilirlik, Kamusal Bellek, İçeri Şehir.

Master Thesis

SUMMARY

THE EVALUATION OF BAKU – OLD TOWN BY URBAN IMAGE

Fahri Huseynov NATİG

Avrasya University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architecture and Built Environment Department

Supervisor: Lecturer Havva KARA ÖZDOĞAN

The concept of cities' readability is particularly decisive in understanding places, determining directions and trusting the space. The organization of urban space and the presence of image elements are effective in the readability of cities. Traditional settlements are important in the identification of urban environments and public memory. Traditional settlements can be the guide for new urban designs with their formal and semantic features. Thus, they contribute to the spatial and historical continuity by providing a blindfold between the past and the future of the cities. The city settlement, which started in İçeri Şeher in Baku, has gradually expanded out into the present. İçeri Şeher is on UNESCO's World Heritage list; It can be accepted as a document that the architectural identity and historical settlement characteristics of the building is well preserved. The aim of the study is to examine the “Baku-İçerin Şeher” region in terms of urban image elements. Thus, it is aimed to reveal what image elements belong to İçeri Şeher. It is considered that the findings from the study area based on the Inherent should be a guide for the new settlement areas and it is deemed necessary to work with this aspect. In the study, survey and cognitive mapping studies are used as a method of accessing information. The data obtained from the survey and cognitive mapping studies are analyzed separately, discussed comparatively with each other and suggestions for the study are developed.

Keywords: Urban Image, Urban Perception, Urban Readability, Public Memory, İçeri Şeher.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. İmaj oluşumu	7
Şekil 2. Kentsel imaj öğeleri	8
Şekil 3. İmgelerin niteliklerine bağlı olarak algılanan çevrenin oluşumu.....	10
Şekil 4. Okunabilirlik kavramının çözümlenmesi	11
Şekil 5. Kentsel bellek ve kimlik oluşum sürecinde toplumsal bellek ile mekan arasındaki ilişki	12
Şekil 6. Çalışma aşamaları	14
Şekil 7. Dönemlere bağlı olarak Bakü ve İçeri Şehir	19
Şekil 8. İçeri Şehir'in konumu ve bağlantılı olduğu birimler	19
Şekil 9. İçeri Şehir	20
Şekil 10. İçeri Şehir yerleşim dokusu ve öne çıkan binalar.....	21
Şekil 11. İçeri Şehir'den farklı görünümeler	22
Şekil 12. Muhammed veya Sinig-Kala Camii kimlik kartı.....	23
Şekil 13. Hidir Camii kimlik kartı	24
Şekil 14. Giley Camii kimlik kartı.....	25
Şekil 15. Molla Ahmed Camii kimlik kartı.....	26
Şekil 16. Çin Camii kimlik kartı.....	27
Şekil 17. Şeyh İbrahim Camii kimlik kartı.....	28
Şekil 18. Hacı Heybet Camii kimlik kartı	29
Şekil 19. Beyler Camii kimlik kartı	30
Şekil 20. Hanlar Camii kimlik kartı.....	31
Şekil 21. Cuma Camii kimlik kart	32
Şekil 22. Lezgi Camii kimlik kartı.....	33
Şekil 23. Okul Camii kimlik kartı.....	34
Şekil 24. Hacı Kayibin Hamamı kimlik kartı.....	35
Şekil 25. Kasım Bey Hamamı kimlik kartı	36
Şekil 26. Ağa Mikayil Hamamı kimlik kartı.....	37

Şekil 27. Buhara Kervansarayı kimlik kartı	38
Şekil 28. Han Kervansarayı kimlik kartı.....	39
Şekil 29. Minaret Kervansarayı kimlik kartı	40
Şekil 30. Kız Külesi kimlik kartı	41
Şekil 31. Kale Duvarları kimlik kartı.....	42
Şekil 32. Koşa Kala Kapısı kimlik kartı.....	43
Şekil 33. Pazar Meydanı kimlik kartı	44
Şekil 34. Şirvan Şahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi kimlik kartı	45
Şekil 35. Ovdan kimlik kartı	46
Şekil 36. Divan Hana kimlik kartı	47
Şekil 37. Saray Camii kimlik kartı.....	48
Şekil 38. Saray Hamamı kimlik kartı.....	49
Şekil 39. Key Gubad Camii kimlik kartı.....	50
Şekil 40. Anket sonuçları doğrultusunda ortaya çıkan İçeri Şehir imaj haritası.....	68
Şekil 41. Biliş haritaları doğrultusunda ortaya çıkan İçeri Şehir imaj haritası	70

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Mimari formun psikolojik algı düzeyleri.....	9
Tablo 2. Ankete katılanların yaş durumu	52
Tablo 3. Ankete katılanların eğitim durumu.....	52
Tablo 4. Ankete katılanların İçeri Şehir’de yaşama süreleri.....	53
Tablo 5. Ankete katılanların İçeri Şehir denince akıllarına gelen ilk 3 öge	53
Tablo 6. Ankete katılanların İçeri Şehir’in en beğendikleri özelliği.....	54
Tablo 7. Ankete katılanların İçeri Şehir’in en beğenmedikleri özelliği.	54
Tablo 8. Ankete katılanların İçeri Şehir’in başka bir yerle yer değiştirmesini isteyip istememeleri.	54
Tablo 9. Ankete katılanların İçeri Şehir’den ayrılma imkanı verildiğinde gitmek istedikleri yerler.....	55
Tablo 10. Ankete katılanların İçeri Şehir’i Bakü'deki diğer yerlerden ayıran en önemli gördükleri özellikler.....	55
Tablo 11. Ankete katılanların İçeri Şehir’de arkadaşlarıyla en çok toplandıkları yerler.....	56
Tablo 12. Ankete katılanların İçeri Şehir’de en sevmedikleri ve orada bulunmaktan zevk almadıkları yerler.	56
Tablo 13. Ankete katılanlarca İçeri Şehir’deki en önemli görülen yollar.	57
Tablo 14. Ankete katılanlarca İçeri Şehir’de en önemli gördükleri bölgeler.....	57
Tablo 15. Ankete katılanlarca İçeri Şehir’de en önemli gördükleri bina yüzeyleri ya da cepheler.....	58
Tablo 16. Ankete katılanların İçeri Şehir’de en sevdikleri ve orada bulunmaktan zevk aldıkları yerler.	58
Tablo 17. Yaş grubuna bağlı olarak İçeri Şehirle ilgili akıla gelen 3 önemli öge	59
Tablo 18. Eğitim durumuna bağlı olarak İçeri Şehir’deki en önemli bölgeler	60
Tablo 19. Yaşam suresine bağlı olarak İçeri Şehir’in en beğenmedikleri özellikler	60
Tablo 20. Biliş Haritası çizen katılımcıların yaş durumu	62
Tablo 21. Biliş Haritası çizen katılımcıların eğitim durumu.....	62
Tablo 22. Biliş Haritası çizen katılımcıların İçeri Şehir’deki yaşama süreleri.....	63
Tablo 23. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri yollar	63

Tablo 24. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri bölgeler.....	64
Tablo 25. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri sınır/kenarlar.....	64
Tablo 26. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri işaret öğeleri.....	65
Tablo 27. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri odak noktaları.....	65

SEMBOLLER DİZİNİ

UNESCO: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı)

1. GİRİŞ

İnsanlar var olduklarından itibaren kendilerini korumak, hayatta kalabilmek, yaşamlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmek için barınma mekanları inşa etmektedirler. Bu amaçla çevrede bulunan doğal malzemeleri kullandılar. Çok sayıda evin birarada inşa edilmesiyle yerleşmeler oluşturdular. Düşmanlara karşı yerleşmeleri korumak için, yerleşmeleri çevreleyen duvarlar inşa ettiler. Bu nedenle “şehir” kelimesi aslında “tahkimat” ve “çit” anlamındaki ifadelerinden gelmektedir (Maslova, 2006). Kentler genellikle yüksek bölgelerde yapılırdı (Khrenov, 1995). Kentler kültür öğelerine, mimari ve tarihi eserlere sahip olmaları nedeniyle insanlığın en büyük başarılarından biri olarak kabul edilir (Pirogov, 2013). Bu değerler ne kadar çok olursa kent o kadar değerlidir. Tarihsel ve kültürel eserler tarihi kentlerde daha yoğun olarak buldukları için tarihi kentler eski dönemlerde oluşmuş, tarih ve kültürün değerli anıtlarına sahiptir (Kuznetsova, 2014). Kentleri, bir birinden ayıran ve kendi niteliği ile tanımlanmasını, sağlayan değişkenler bulunur (Tülin, 2017). Batı Avrupa kentinin merkezinde katedral, yakınlarında belediye binası ve pazar meydanları bulunur, sokaklar, şehir kapılarından gelen akslarla onlara bağlanır ve kentin feodal kalesi kentin sınırları dışında yer alırdı (Kuznetsova, 2014) .

Doğu Ortaçağı kentinin ekonomik ve stratejik merkezi medresenin inşa edildiği alandır (Bakhova, 2011). Caminin yakınında minareler, hükümdarın sarayı ve kervansaray kentin mimari yapısında önemlidir (Maltsev, 2011). Meydandan şehir kapısına kadar yol açılır ve o yollarda dünyanın farklı yerlerinden gelen kervanlar bulunurdu (Proxorov, 1969) .

Kentler toplumsal yaşamın gerçekleştiği alanlardır. Toplumsal yaşama ait kültürel değerler, geçmişe ait önemli izler olarak kabul edilirler. Tarihi kentler geçmiş dönemlerin deneyimlerini yansıtır ve günümüz toplumuna yön verirler. Eski kentlerin temelini korumak için, tarihi çevreyi korumak gereklidir ve bu durum yeni kentlerin yaratılmasında bize yol göstererek kentimizin geçmiş ile geleceği arasında bir köprü oluşturmasına yardım eder. Tarihsel özellikteki bölgeler ölçeğe bağlı olarak üç gruba ayrılır: tarihî çevre, tarihî kent ve tarihî bölge (Proxorov, 1969). Tarihi çevrelerin öğeleri: anıtlar (tek yapılar), külliye (yapı grupları) ve sit alanı olmak üzere üç grupta toplanmaktadır (Proxorov, 1969).

1. Anıtlar (tek yapılar): dar anlamda - belirli olayların ve insanların anılarını sürdürmek için yaratılmış sanat eserleridir. Kural olarak, çok sayıda insan tarafından görülmesi gereken anıtlar, çevredeki alanın düzenlenmesinde çok önemli bir rol oynar (Proxorov, 1969).
2. Külliyeler (yapı grupları): özellikle Osmanlı toplumu ve mimarlığında kullanılan külliyeler; toplumun tümü tarafından kullanılacak aşevi, medrese, çarşı ve kütüphane gibi tüm sosyal kurumları bir arada bulunduran kompleks bina gruplarıdır (URL-1, 2018).
3. Sit alanı: Fransızca konum, yer, mevki demek olan “site”, doğal ve tarihi güzelliklere sahip, nadir bulunan alanlar olarak kabul edilirler (URL-2, 2017). Örneğin tarih öncesinden günümüze gelen, yapıldığı devrin sosyal, ekonomik ve mimari özelliklerini yansıtan, eski uygarlıklar hakkında bilgilere ulaştığımız yerlerdir (URL-2, 2017). Sit alanları belirlenirken mevcut değerlerin korunması ve sonraki kuşaklara bozulmadan ulaştırılması amaçlanır (URL-2, 2017). Bu bağlamda önemli tarihi olaylara ev sahipliği yapan yerler, ya da doğal özellikleri ile öne çıkan yerler de korunması gereken alanlar olarak kabul edilirler. (URL-1, 2018).

Kent; büyük nüfusu barındıran, nüfusun tarım dışı faaliyetlerle uğraştığı, etkili bir kimliği olan, donanımlı ulaşım yapısının olduğu alanlardır (Kazantsev, 2013). Şehir sakinleri etnik, dil, sosyal, kültürel, dini vb. perspektiften farklı olabilirler (Kazantsev, 2013). Başka bir açıdan kent; köylere göre nüfus yönünden daha yoğun olan, toplumsal gelişme içinde bulunan, çok az kişinin tarımla uğraştığı, toplumun çalışma, dinlenme, yerleşme, barınma, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşmeler olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1998).

Kentlerde kişi başına düşen alan azdır, kendi kültürüne ve ciddi bir sosyal tabakalaşmaya sahip olması gibi özellikler onları köylerden veya insanların yoğunlaştığı yerleşim alanlarından ayırmaktadır (Ivanov. 2007).

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumun farklı dönemlerde yarattığı fiziksel yerleşmeler bu toplumun kültürel yapısını yansıtır. Kent biçimi; bir kentin, tasarlı ya da tasarsız olarak gelişme süreci içinde alabileceği yoğun, örümcek ağı, çizgi vb. türlü görünümünden biri olarak tanımlanır (Keleş, 1998). Tarihi yerler, hem fiziksel hem de işlevsel eskime niteliğinden dolayı "eski" olarak adlandırılır. Toplumlar, kimliklerini tarihsel ve kültürel değerlerini koruyabilecekleri ve bu değerleri modern yaşam tarzlarıyla birleştirebilecekleri ölçüde yansıtmaktadır. Bu değerlerin kaybolmasını önlemenin bir yolu, tarihi çevrelerin gerekli işlevsel değişikliklerle yeniden başlaması ve sosyal hayata katılmasıdır. Korumanın en önemli amacı, tarihi ortamı işlevsellikler elde ederek canlı tutmaktır. Koruma; tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemleri almak olarak tanımlanır (İlbeykina, 2014). Doğa ve kültür değerlerimizi korumak için, bu değerleri belirlemek ve onlara uyarlanabilir ekonomik politikalar, tarihsel çevre bilinci ve yeterli malzeme sağlamak gerekir. Yeniden değerlendirme, yalnızca mimari mirasın korunması açısından değil, aynı zamanda yeni uygulamalara örnek teşkil etme açısından da kültürel devamlılığın bir parçasıdır. Tarihin, ekonomik, sosyal ve politikanın yeniden değerlendirilmesi ve korunması, boyut olarak ölçülen, ilham alan, yeni bir dokuya anlam katan bir felsefedir (Voinova, 2013). Çalışma alanı olan Bakü-İçeri Şehir'i Bölgesi; kentin merkezinde turistlerin yoğunlukla ziyaret ettiği bir bölge olması nedeniyle sakinliğini bozmakta ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak binalarda fonksiyon değişimleri yaşandığı görülmektedir.

Kent imgesi ya da kentsel imge; tasarımı, düzenlenişi, görünümü ve yapılarının özellikleriyle, bir kentin insanda bıraktığı izlenim olarak tanımlanır (Keleş, 1998). Çalışmanın amacı; Bakü kentinin en önemli mimari çekirdeği olan İçeri Şehir'i "kentsel imaj öğeleri ve kentsel okunabilirlik" açısından ele almak ve bu bağlamda elde edilen verilerin şehrin yeni kentsel parçalarının oluşturulmasında bir rehber olarak kullanılabilirliğini araştırmaktır. Kentsel tasarım açısından tarihi kentsel yapının anlaşılması için yapılan bu araştırma; veri toplama (anket yöntemi ve bilişsel haritalama tekniği), analiz, yorumlama ve öneri geliştirme aşamalarından oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında öne çıkan sorular aşağıdaki başlıklarda toplanmaktadır:

1. İmaj öğelerinin insanlar üzerindeki etkisinin araştırılması,
2. İçeri Şehir bölgesinin iyileştirilmesi,
3. Şehrin tarihi değerlerinin korunması,
4. Kentsel imaj öğeleri olarak nelerin öne çıktığının belirlenmesi,
5. Kentsel imaj öğelerinin İçeri Şehir'in algılanmasına ve okunabilirliğine katkısının araştırılması,
6. Benzer yeni bölgelerin tasarımında elde edilen verilerin "Kentsel Tasarım rehberleri" olarak kullanılabilirliğinin araştırılması,
7. İçeri Şehir bölgesinin sahip olduğu işlevsel ve görsel potansiyelinin ortaya konulması,
8. İçeri Şehir'de yaşayanlar için bölgenin anlamının ortaya konulmasıdır.

1.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmanın yöntemi üç temel aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada çalışma alanının seçimi konusu ele alınmaktadır. Çalışma alanı olarak ele alınan İçeri Şehir'in kent içindeki konumu, tarihsel süreçteki değişimi, günümüzdeki yapısı üzerinde durulmaktadır. İkinci aşamada İçeri Şehir bölgesinde öne çıkan önemli tarihi binalar ve öğeler ile ilgili kimlik kartları oluşturulmaktadır. Haritalar, grafikler ve görsel fotoğraflarla binalar ya da yapılar hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmanın üçüncü aşamasında alan çalışması ve bölgeyle ilgili veriler elde edilmektedir. Çalışmada bilgiye erişim yöntemi olarak anket tekniği ve bilişsel haritalama çalışmalarından faydalanılmaktadır. Anket çalışması iki bölümden oluşmaktadır: anket katılımcılarının sosyo-demografik özelliklerini içeren giriş soruları (yaş, cinsiyet, eğitim durumu...) ve anket soruları. Bilişsel haritalama çalışması iki bölümden oluşmaktadır: bilişsel haritalama katılımcılarının sosyo-demografik özelliklerini içeren giriş soruları (yaş, cinsiyet, eğitim durumu...) ve kullanıcıların İçeri Şehir'i tanıtan açıklayıcı kroki çizimlerini kapsamaktadır. Anket ve bilişsel haritalama yöntemi ile elde edilen verilerin yüzdelik oranları Excel programı ile belirlenmektedir.

Çalışmanın ana hedefleri çerçevesinde araştırma bulguları değerlendirilmekte, İçeri Şehir'in imaj öğeleri belirlenmekte, araştırma konusu doğrultusunda öneriler geliştirilmektedir.

1.3. Araştırmanın Literatür Taraması

1.3.1. İmaj, Kent İmajı

“İmaj” kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde “imge” olarak karşılık bulmaktadır. “İsim” olarak zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, rüya, genel görünüş, izlenim olarak tanımlanırken ruh bilimi açısından; duyu organlarının dışarıdan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri ya da duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar olarak tanımlanmaktadır (URL-3, 2019). İmaj; sanatın yardımıyla bir fikrin sanatsal, görsel bir ifadesi, bir resim oluştururken sanatçının tasvir ettiği doğanın en önemli yönlerini tanımlaması ve seçmesidir (Evgenyeva, 1987). Bir imge yaratma süreci sanatçının bireyselliğine bağlı olarak nesnel veya öznel, bilinçli veya sezgisel olabilmektedir (Lazarev, 2005). İmaj, yüksek düzeyde organize olan kendi kendini yöneten sistemler (hayvanlar ve insanlar) tarafından dünyanın zihinsel gösteriminin sonucudur (Marder, 1988).

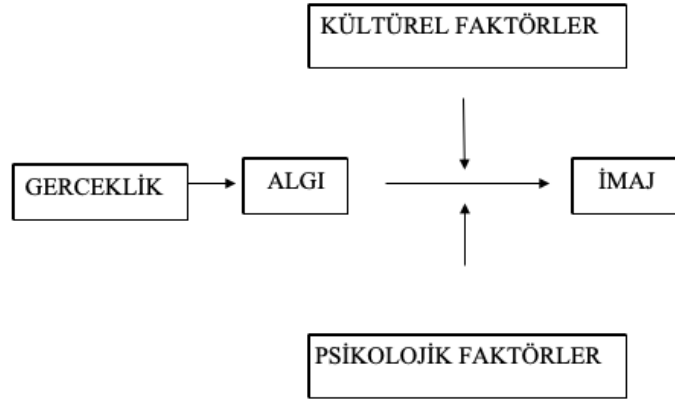
İmaj kavramının mükemmel bir şeyi ima ettiği, kendi başına var olamayacağı, mutlaka bir şeyin görüntüsü olarak öne çıktığı, bir yaşam tarzını ya da bir kenti simgelediği ifade edilmektedir (Krushlinsky, 2003). Şehrin görüntüsü idealdir, ikincil ve karmaşıktır, yani kentin imajı gerçeği gördükten sonra zihinde kalanlardır (Krushlinsky, 2003). İmaj kentin fiziksel yönüdür ve şehrin mimari alanı olan binalar, anıtlar ve sokakları içerir, imaj aktif gelişme, değişkenlik ve geçicilik ile karakterize edilir. Kentin imajı, bir kent sakininin veya misafirinin görünüşünü anlamasıdır, imaj bireylerin aklında kalan izlerdir (Novoselov, 1991).

Kentin imajı aşağıdaki başlıklardan etkilenir:

- Őehrin bireysel unsurlarının ortaya çıkıřı: nűfusu faaliyetleri, nűfusun sosyo-ekonomik iliřkilerin ihtiyaçlarındaki deęiřiklikler, vb.
- Algı kořulları: algılama ile ilgili; tarafsızlık, bűtűnlűk, yapı, sabitlik, tutum, anlamlılık, seęicilik, yanılısama gibi űzellikler.
- Őehri algılayan kiřinin űzellikleri: yařam tarzı, estetik hazırlık...vb. (Glikin, 1979).

Kentin imajı kentsel çevrenin gűrsel olarak algılanması sonucudur. Kiřinin zihninde var olan mimari, dűz ve eęri çizgilerin kombinasyonu sayesinde, insan bilincini etkileyen ve uygun bir sosyal davranıř tűrű oluřturan belirli bir zihinsel durum yaratabildięi için; kent imajı kamu algısının oluřumu için bir araçtır (Maltsev, 1997). Bir kentin imajı, insanların akıllarına yansıyan bir Őehrin űzelliklerini tařıyan kombinasyon olarak tanımlanabilir, çeřitli detaylardan oluřur. Genellikle mantıksal olarak birbirine baęlı deęildir. Aynı zamanda, kentin imajı sadece gerçeklięi yansıtmakla kalmaz, kenti deneyimlerken yeni anlamlar űretir (Kuzevanova, 2011)

K. Lynch kent imajını onun fiziksel dűnyasının genel zihinsel çizimi olduęunu varsayar. Kentin imajı hem nesnel hem de űznel űzellikleri içerir, yař, sosyal durum, eęitim seviyesi gibi űzelliklerden etkilenir (Lynch, 1990). Lynch; bir kiřinin kent manzarasının çeřitli ayrıntılarını gűzlemleyerek bir kenti hayal ederek inřa edebileceęini sűyler (Lynch, 1990). E.N. Logunova, Őehrin imajını; çeřitli faktűrlere baęlı, sűrekli olarak, zaman içinde geliřen bir fenomen olarak tanımlar. Bu faktűrler, Őehir manzarası, kentsel geliřim tarihi, kentsel yapı dokusu, bina yapısı ve kompozisyonu, Őehrin iřlevsel imar ve sembolik unsurları arazi iřaretleri olarak űne çıkar (Logunova, 2012). N.C. Kuznetsova kentsel imajı nesnelere yansımasının bir sonucu olarak anladığımızı ve doęrudan gűrsel algı ile iliřkili olarak kentsel imajın kűltűrden kaynaklandığını sűyler (Kuzevanova, 2011). Kentin imajı, sınırlarının ve yapısının temsilidir. Őehrin gűrűntűsű, çevrenin zihinsel bilincine ve mevcut konumların insan anıları ile űznel baęlantısına dayanır. Őehrin imaj gűrűntűsűnűn temeli mimari bir ortamdır. İmaj oluřumunda algılayan kiřinin yetiřtięi ortam ve kűltűrel űzellikleri ile psikolojik űzellikleri belirleyici olmaktadır (Bailly,1977) (Őekil 1).

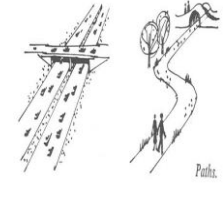
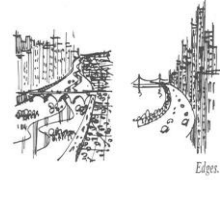

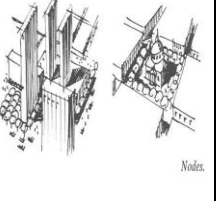

Şekil.1 İmaj Oluşumu (Bailly,1977).

Kevin Lynch tarafından yapılan çalışmalara bağlı olarak ortaya konan kentsel imaj öğeleri; yollar, bölgeler, kenarlar, işaretler ve odak noktalarıdır (Lynch, 1960).

- Yollar: Pek çok kişinin kentle ilgili imgelerinde baskın olan yollar; sokaklar, yaya yolları, toplu taşıma alanları, kanallar ve demiryolları gibi kentlilerin zaman zaman kullandıkları, hareket halindeyken kenti gözlemledikleri ve kent bütünü ile ilişki kurdukları alanlar olarak tanımlanır (Lynch, 2012). Biçim olarak farklılık gösteren yollar ince ya da geniş olabilirler (Köseoğlu, 2018).
- Bölgeler: İki boyutlu olarak algılanan, kentin orta / büyük ölçekli bölümlerini oluşturan, gözlemcinin içine girdiğini hissetmesini bazı ortak belirleyicilerle sağlayabilen alanlar olarak tanımlanırlar (Lynch, 2012). Tematik özelliği olan bölgeler, fiziksel, sosyolojik ve psikolojik özelliklerin kombinasyonu olarak görülür (Köseoğlu, 2018).
- Kenarlar:İki bölge arasında sınır görevi gören, doğrusal sürekliliğe sahip kıyıları, demir yolları, duvar kenar öğeleri olarak görülebilen, kullanıcıların daha çok yön bulmak için kullandığı öğelerdir (Lynch, 2012). Kenarlar; kuşbakışı olarak rahat görülebilen yüzeyler olarak, aynı anda yol olarak da tanımlanabilirler (Köseoğlu, 2018).
- İşaret öğeleri: Eşsiz olarak isimlendirilen, tek ya da unutulmayan öğelerdir (Köseoğlu, 2018). Referans noktası özelliğinde, kolay tanımlanabilen bir anıt, bina, dükkan ya da dağ gibi öne çıkan, diğer elemanlardan farklılaşan oluşumlardır (Lynch, 2012).

- Odak noktaları: Farklı yol eksenlerinin kesişim noktalarıdır. Gözlemcinin kente girmesini sağlayan stratejik noktalar olarak bir bölgenin çekirdeğini ve işlevsel merkezini oluşturdukları görülür (Lynch, 2012) (Şekil 2).

Yollar	Kenarlar	Bölgeler	Odaklar	İşaretler
				

Şekil 2. Kentsel imaj öğeleri (Lynch, 2012)

1.3.2. Algı, Çevresel Algı, Kentsel Algı

Algı; bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varmak, idrak etmek olarak tanımlanır (URL-3, 2019). Farklı insanlar aynı şehri gözlemlerken kentsel olarak farklı algılar. Çevremizdeki dünya algısı tüm zihinsel süreçlerin ana noktasıdır, ve o dünyanın yansıma bilgisinin ilk aşamasıdır (Velichkovsky, 1973). Algı, duyu organlarına doğrudan maruz kaldıklarında dünyanın nesnelere bütünsel bir yansımasıdır, beş duyu ile elde edilen herhangi bir bilginin beynimizde olduğu gerçeklerdir (Fedorov, 1999). Algı; çevredeki uyaran görüntülerin örgütlenmesi ve yorumlanması süreci (Atkinson, 1995), nesnel dünyayı duyu yoluyla öznel bilince aktarma süreci (Hançerlioğlu, 1993), duyu verilerini örgütleyip, yorumlayarak nesne ve olaylara anlam verme süreci (Cüceloğlu, 1994) olarak tanımlanmaktadır. Çevrenin yaydığı uyaranların duyu organlarına ulaşarak, duyum mekanizmalarını harekete geçirmesi aşaması algısal sürecin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Huseyin, 1998).

Mimari algılamada; mimari nesne insan duyuları tarafından görülene kadar görüntü olarak kabul edilir ve bu olayın sonucunda beyin tarafından işlem geçirerek mimari algılamaya gerçekleşir (Aydınlı, 1986). Bir mimari eser daima hareket halinde okunduğundan yeterince algılanması ve anlaşılması belirli bir hareket sırası gereklidir (İngarden, 1962). Mimari algı mekanda herhangi bir noktada başlayıp her yöne gelişebilmektedir (İkonnikov, 2006).

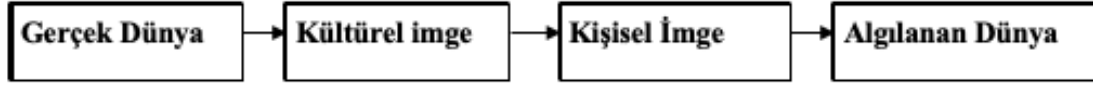
Mimari form algısının özellikleri:

- Konu algısı; tüm duyuların yardımı ile, öznenin okunabilirliği.
- Algı bütünlüğü; bilinç, tüm mimari unsurları bir imge olarak birleştirir.
- Anlamlı algı; algı nesnesinin anlamı ile ilişkisi, değeri; (anlamı olan bir nesnenin algılanması – değeri) (Şilin, 2011).

Tablo 1. Mimari formun psikolojik algı düzeyleri (Şilin, 2011).

ALGININ YÖNÜ	İLETİM DEĞERLERİ	İNSAN ALGISININ TÜRÜ
1. Form fikri	1. Varlık, anlam	1. Felsefi algı
2. Form değeri	2. Anlam bilim	2. Bilimsel algı
3. Formun şekli	3. Estetik	3. Sanatsal algı
4. Form eylemleri	4. Teknoloji	4. Mantık algısı
5. Formun doğası	5. İfade, anlamlılık	5. Duygusal algı
6. Formun organizasyonu	6. İşlev	6. İstenmeyen algı
7. Formun gücü	7. Konfor	7. Duyusal algı
8. Form tasarımı	8. Tasarım, malzeme.	8. Fiziksel algı

Çevre; bir şeyin yakını, dolayı, etrafı ya da kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam olarak tanımlanır (URL-3, 2019). Çevre, canlıların bağıntı kurduğu olaylarla farkların tümü olarak tanımlanır (Ayşe, 2011). Yürekli'ye göre çevre; doğal ve insan eliyle yapılan unsurların bütünüdür (Yürekli, 1977). Ittelson çevreyi; algı sistemi, anlatım sistemi, değer sistemi, uyum sistemi, bütünleyici sistem, gereçler sistemi ve tüm bileşenlerin genel ekolojik ilişkilerinden oluşan bir ekolojik sistem olarak tanımlar (Ittelson, 1960). Lawton çevreyi; birey, fiziksel çevre, insan çevre, insan üstü çevre, toplumsal çevre olarak birbiri içine geçmiş bir sistem olarak tanımlar (Lawton, 1970). Çevredeki bilgiler; görme, duyma, dokunma, tad alma duyuları ile elde edilir. Elde edilen bilgiler; kullanıcıların kültürel ve kişisel özelliklerine göre algılarını oluşturur (Şekil 3).

Şekil 3. İmgelerin niteliklerine bağlı olarak algılanan çevrenin oluşumu (Rapoport, 1977).

Algı kuramları Lang tarafından duyuya ve bilgiye dayalı olarak sınıflandırılır (Lang, 1987). Duyuya dayalı algı kuramları; rasyonalist teoriler (akıl öğretisi – Parmenides, Kant, Aristoteles...), ampiris teoriler (deneyim öğretisi - Empetocles, John Locke, Berkeley...), nativist teoriler (doğuştan gelen bilgiler öğretisi – Platon, Leibniz, Descartes...) ve gestalt teorileri (biçim psiokolojisi öğretisi - M.Werthemer, K.Koffka, W.Köhler...) olarak sınıflandırılırken bilgiye dayalı algı kuramı nesnenin niteliksel özellikleri ile ilgilenirken temsilcileri James Gibson, Elaanor Gibson olarak öne çıkar (Lang, 1987; Asar, 2013). Algılamanın oluşumunda; şekil- zemin ilişkisi, ışık, renk, şekil, büyüklük gibi sabit algılama kuralları, derinlik algılaması ve Gestalt ilkeleri etkili olmaktadır (Doruk, 1973). İnsanların çevresinde etkili bir şekilde kullanabilmeleri için çevresini algılamaları gerekmektedir. Aynı zamanda kentsel kimliğin tanımlanması, belirlenmesinde de çevresel algı önemlidir. Çevre algılamada biçimsel yaklaşım açısından ele alındığında çevre kapsamlı olarak kavranıp bir bütün halinde değerlendirilmektedir (Önem, 2012).

1.3.3. Kentsel Okunabilirlik

Okunabilirlik; bir mekanın organize olabilmesi, anlaşılabilir, zihinde imge oluşturabilir, yönlenebilir imkan verebilir olmasının yanında görsel zenginlik ve farklılaşma içermesi ve belli ölçüde karmaşıklığa sahip olması anlamlarını taşıdığı ve bu ikili durumun okunabilirlik tanımının göreceli ve öznel olduğunun göstergesi şeklinde belirtilmektedir (Köseoğlu, 2018). Okunabilirlik; bilişsel harita yaratmaya ve yönlenebilir yardımcı olarak bir anlama sağlayan, geniş ölçekli çevrenin özelliklerine işaret etmektedir (Herzog ve Leverich, 2003). Aynı zamanda okunabilirlik; tasarlanmış öğelerin etkili bir zihinsel imaj ya da bilişsel harita oluşturmadaki etki derecesini de anlatmaktadır (O'Neill, 1991). Okunabilirlik bir çevrenin fark edilebilir ve tutarlı bir örüntü içinde organize olmasıdır.

Lynch'e göre bir çevre zihinde ne kadar kolay imge oluşturabiliyorsa o kadar çok okunabilir (Lynch, 1960). Okunabilirliğin tanımsal ve belleksel olmak üzere iki yönü bulunur: okunabilir bir mekanın anlaşılması ve hatırlanması kolaydır ve okunabilir bir mekan ayırt edilebilir bileşenlere sahip olduğu için iyi bir biçimde yapılanmıştır (Köseoğlu, 2018). Okunaklı bir kent; bölgeleri, sınırları, yolları kolayca ayırt edilebilen ve bütünlüklü bir doku içinde gruplandırılabilen bir alan olarak tanımlanmaktadır (Lynch, 2010). Mimari ve kent mekanlarının diğer mimari ve kent mekanlarıyla bağlantısının nasıl olduğunun anlaşılabilmesi durumunda mekanda yön bulma zorlaşmakta ve bu durumda mekanlar arası ilişkiler zayıflamaktadır (Faria, vd. ,2003; Hillier, 2003). Bu durum mekanın imajlanabilir olma özelliğini olumsuz olarak etkilemektedir.

Okunabilir mekanlarla ilgili genel bir değerlendirme aşağıdaki şekilde yapılmaktadır (Şekil, 4).

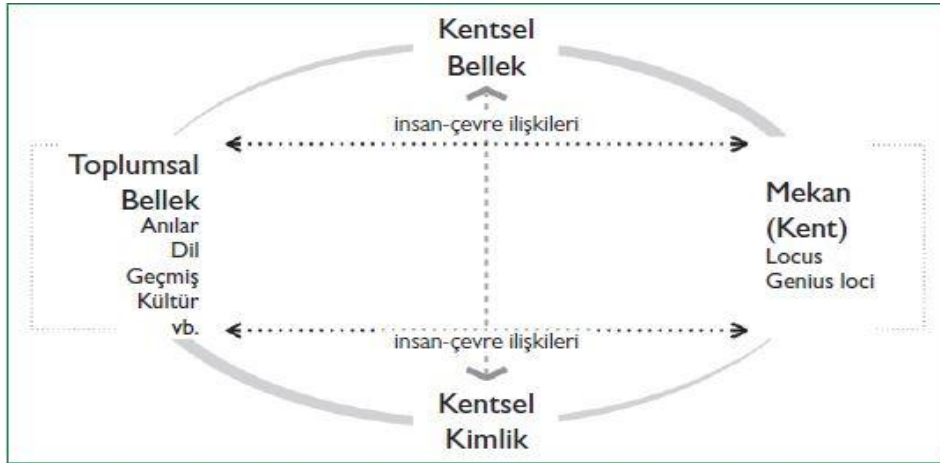
Şekil 4. Okunabilirlik kavramının çözümlenmesi, (Köseoğlu, 2018).

1.3.4. Kentsel - Kamusal Bellek

Bellek; yaşanan, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, hafıza olarak tanımlanmaktadır (URL-3, 2019). Rossi'ye göre mimari kolektiftir, insanlar içinde yaşayabilecekleri çevreler oluşturmak için evler yapıp kendilerine yapay bir iklim oluştururlarken aynı zamanda estetik kaygılar da taşırlar (Rossi, 2006).

Sokaklar, caddeler, parklar ve meydanlar olarak sınıflandırılan kamusal alanlar hem kentsel hayatın hem de geçmiş-bugün-gelecek arasında bağlayıcılığı sağlayan mekanlardır (Madanipour, 2010) (Işıl, 2012). Kamusal mekanlar, toplumsal belleğin ve kentsel kimliğin oluşmasında oldukça önemlidirler (Boyer, 1996).

Genius Logi ya da Yerin Ruhu; o yerdeki kültür ve geleneksel mimarinin, çevre koşullarının temelindeki gizli güç olarak ele alınması gerektiğini, yerin tekiliği üzerine tasarlanan mekânların farklı coğrafyalarda farklı tarzlarda ortaya çıkması gerektiğini vurgulamaktadır (Norberg-Schulz, 1980). Kentsel kimlik ve karakterin oluşumunda etkili olan Genius Logi, kentin fiziksel biçiminin oluşumuna ve değişimine ait süreçlerde değişiklikler gösterebilir (Conzen, 1966). Kentsel bellek ve kimlik oluşum sürecinde toplumsal bellek ile mekan arasındaki ilişki bulunmaktadır (Şekil 5).

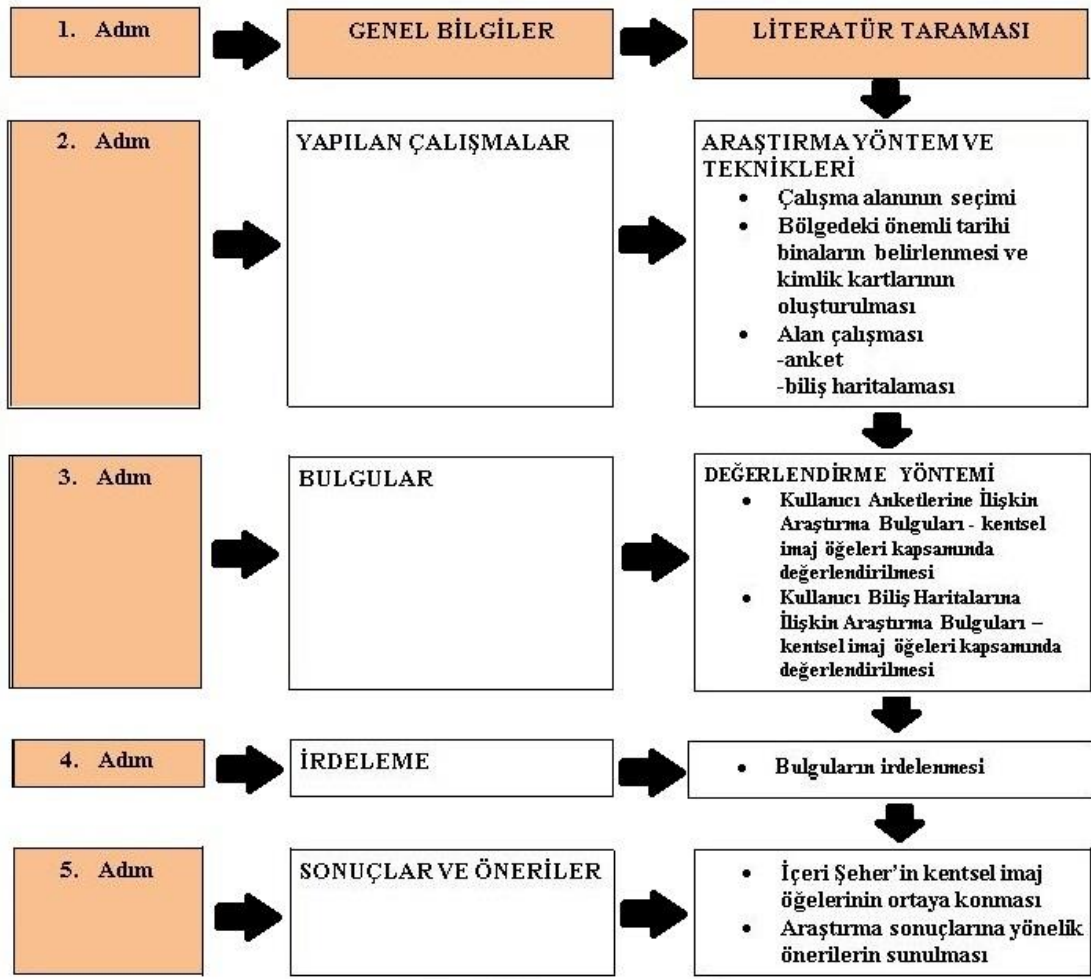

Şekil 5. Kentsel bellek ve kimlik oluşum sürecinde toplumsal bellek ile mekan arasındaki ilişki (Ünlü, 2017).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırma Yöntem ve Tekniği

Bu çalışmada Bakü kenti İçeri Şehir bölgesinin imaj öğelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada izlenen adımlar Şekil 6'de gösterilmektedir. Çalışmanın birinci adımında imaj, kentsel imaj, kentsel algı, kentsel okunabilirlik, kamusal bellek gibi başlıklarda literatür araştırması yapılmaktadır. Çalışmanın ikinci adımında; öncelikle çalışma bölgesi belirlenmektedir. Bakü kentinin tarihi çekirdeğini oluşturan İçeri Şehir, geleneksel yerleşim özelliklerini gündüze kadar devam ettirebilen özel bir bölge olduğu için 2000 yılında UNESCO Dünya Mirası listesine girmiştir. Zengin mimari kimliği ve tarihsel sürekliliği gibi pek çok özelliğe bağlı olarak İçeri Şehir Bölgesi çalışma alanı olarak ele alınmaktadır. Çalışma alanının seçiminden sonra çalışma bölgesindeki önemli mimari eserlere ait kimlik kartlarının oluşturulmuştur (Şekil 12 – Şekil 39 kadar). Kimlik kartlarında incelenen binanın adı, binaya ait genel bilgiler, yapılış tarihi, eski ve günümüzdeki işlevi, konumu, binaya ait çizimler... gibi başlıklarda bilgilendirmeler bulunmaktadır. Çalışmanın alan çalışması bölümünde kullanıcılarla yapılan anket ve bilişsel haritalama çalışmaları bulunmaktadır (EK 1). Çalışmanın üçüncü adımında anket ve bilişsel haritalama çalışmasına ait bulgular değerlendirilmektedir. Özellikle Kevin Lynch'in kentsel imaj ögesi olarak ortaya koyduğu beş temel başlığa (yollar, bölgeler, kenarlar, işaret öğeleri, odak noktaları) bağlı olarak değerlendirmeler yapılmaktadır. Çalışmanın dördüncü aşamasında anket ve bilişsel haritalamadaki bulgular karşılıklı olarak değerlendirilmektedir. Çalışmanın beşinci aşamasında çalışmaya ait sonuç ve öneriler üzerinde durulmaktadır.

Şekil 6 . Çalışmanın aşamaları

2.2 Araştırma Alanının Seçimi

Çalışma; Bakü kenti İçeri Şehir bölgesi kapsamında yürütülmektedir. Bakü, Avrupa ve Asya'nın kavşağında bulunan Azerbaycan'ın en büyük kültür merkezidir. Bakü'nün adı, "rüzgârın darbesi", "rüzgarlar şehri" veya "tepe", "tepede şehir" olarak yorumlanır (URL-4, 2013). Bakü kültür, sanat, ekonomi, eğitim, ulaşım gibi pek çok alanda bölgede öne çıkmaktadır. Kentin kalbi olarak görülen İçeri Şehir, aynı zamanda kentin en eski mahallesidir. Bölge 1977'de tarihi ve kültürel rezerv olarak ilan edilerek 2000 yılında UNESCO dünya mirası listesine girmiştir (URL-4, 2013). İçeri Şehir iyi korunmuş bir kale duvarı ile çevrili olduğu için kale olarak da adlandırılır (URL-4, 2013). Kale duvarları arkasında birçok anıt bina bulunur: Saray Kompleksi Şirvanşahlar, divanhane, Kız Külesi, minareler, kervansaraylar ve hamamlar (URL-4, 2013).

Şehrin ilk başta bir yerleşim yeri veya bir tahkimat olarak oluşup oluşmadığı bilinmemektedir (URL-5, 2018). İçeri Şehir: 1.yüzyıldan beri bir liman kenti olarak var olmuş, 8. ve 9. yüzyıllarda zanaat ve ticaret olarak özel bir gelişme seviyesine ulaşmıştır (URL-5, 2018). Şirvanşahlar Sarayı'nın inşa edilmesiyle şehir gelişmiştir (URL-5, 2018). 14. yüzyılda, şehir savunma sistemi kale duvarları inşa edilerek güçlendirilmiştir (URL-5, 2018). 15. yüzyılda şirvanşahlar sarayı inşa ettikten sonra, şehrin sosyo-politik ve kültürel merkezi olarak rolü önemli ölçüde artmıştır (URL-4, 2013). Genel olarak, Bakü en fazla gelişmeyi 15.yy Ortaçağ döneminde göstermiştir (URL-5, 2018) 20. yüzyılın başlarından itibaren petrol üretimiyle birlikte şehir genişleyerek İçeri Şehir'in duvarlarının dışında küçük yerleşim yerleri inşa edilmeye başlanmıştır (URL-4, 2013). "İçeri Şehir" kavramı da dış şehir kurulmasından sonra ortaya çıkmıştır.

İçeri Şehir 1977, 1985, 2005 ve 2007 yıllarında devlet tarafından alınan bir dizi kararlara bağlı olarak koruma altına alınmıştır (URL-4, 2013). Böylece İçeri Şehir bölgesindeki anıtların, tüm mimari ve kentsel komplekslerin korunmasını sağlamak ve gelecek kuşaklara ulaştırmak için merkezi ve yerel yürütme organlarının işlevlerini ve yetkilerini bir araya getiren bir yönetim sistemi oluşturulmuştur (URL-5, 2018). İçeri Şehir'deki tarihi anıtlar; dünya, ulusal ve yerel öneme sahip anıtlar olarak üç bölüme ayrılmaktadır (URL-5, 2018).

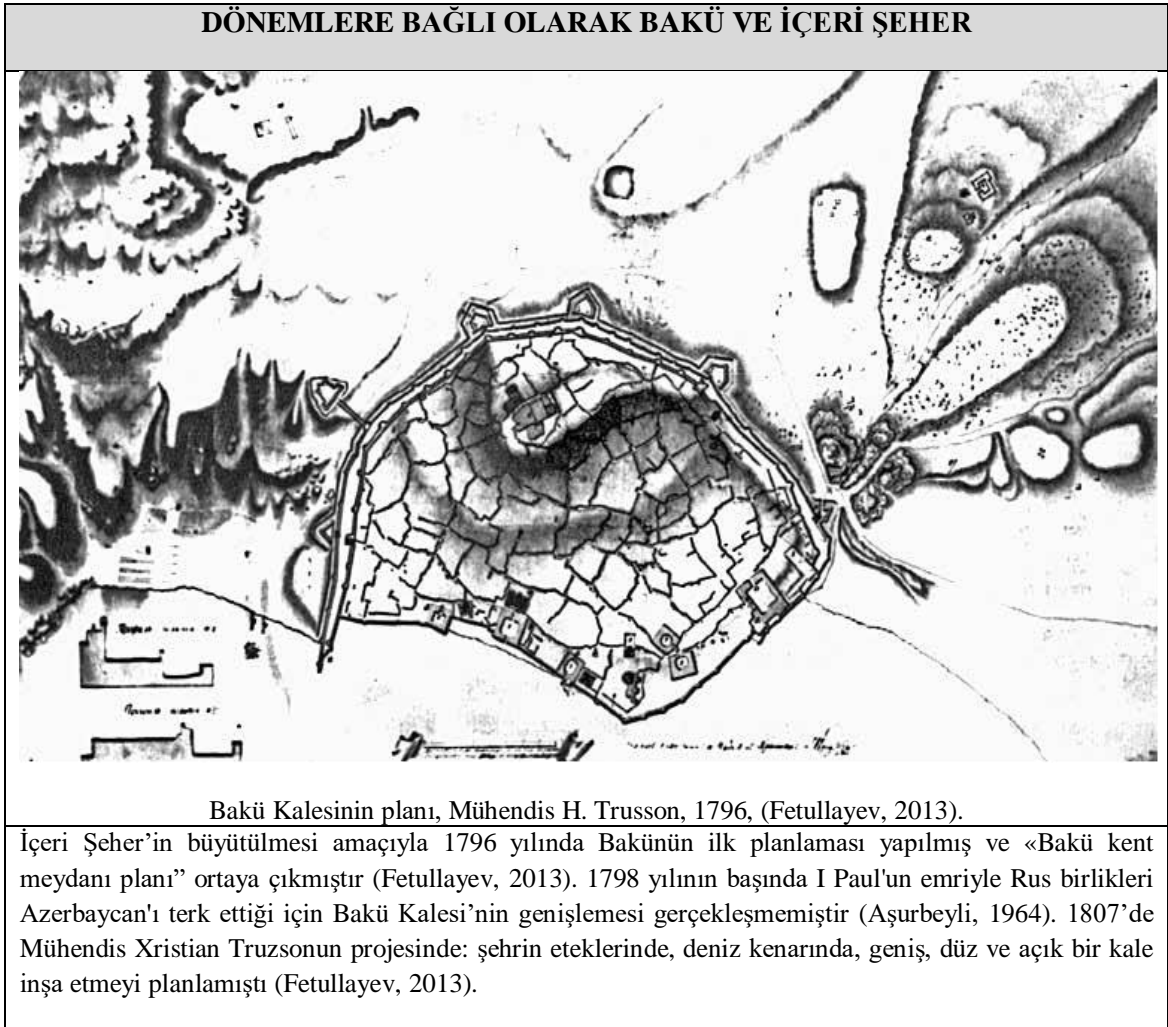
2.2.1. Bakü Tarihi ve İçeri Şehir

Absheron (Bakü'nün bulunduğu yarım ada) yarımadasının yerleşim alanı ve insanların ikamet yeri olmasında, Bakü şehrinin ortaya çıkmasında hem doğal koşullar hem de doğal gazın bulunması etkili olmuştur (Ahundov, 1986). Bakü; 18. yüzyıldan itibaren Arap coğrafyacılarının ve tarihçilerin eserlerinde küçük bir şehir olarak görünmüş, Bakü Limanı ve koyu tüccar ve yolcuları kendine çekmiştir (Azizov, 2010). Zamanla şehir Zaqaqaziya ve Orta Asya arasındaki Hazar Denizi üzerinden bir bağlantı noktası haline gelmiştir (Aşurbeyli, 1964).

Şirvanşah Abul-Hika Manucher II (1120-1149 yıllarda) 12. yüzyılda Bakü'de ilk kale duvarlarını inşa etmiştir (Aşurbeyli, 1964). Rus İmparatorluğu 1806 yılında Bakü'yü kendi topraklarına katmıştır (Pilevskiy, 1958). O dönemdeki Bakü; İçeri Şehir (İç Şehir) Forstadt (kent merkezi) ile birlikte gelişmiştir.

Ancak kale duvarları arasında sıkışan şehir, binaların kat yüksekliklerini artırarak kendi içinde büyümeye devam etmiştir (Aşurbeyli, 1964). Bakü Hanlığı merkezi olan küçük Bakü feodal kenti 1806 yılında Rusya ile birleştikten sonra hem planlama hem de mimari açıdan gelişmeler yaşamıştır (Pilevskiy, 1958). 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Absheron petrol sahalarındaki üretim, Bakü'nün sadece Rusya'nın değil dünyanın sayılı sanayi ve ekonomik merkezleri arasında yer almasını sağlamıştır (Ahundov, 1986).

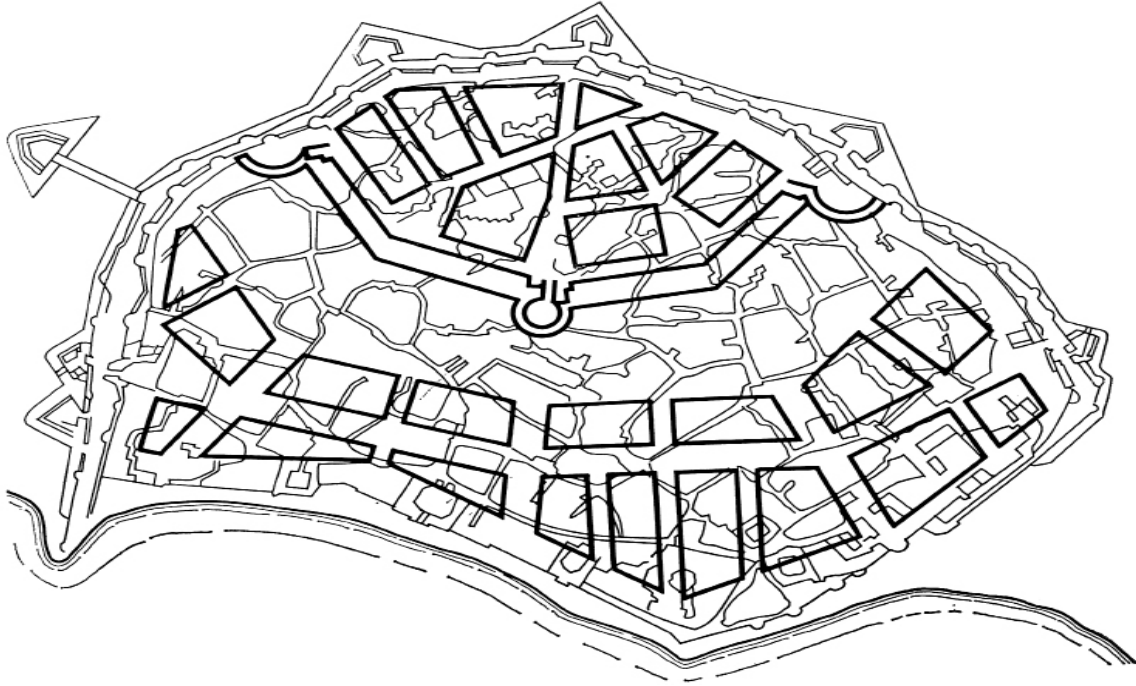
Bakü ve İçeri Şehir'in dönemlere bağlı olarak gelişimi aşağıda özetlenmektedir (Şekil 7).

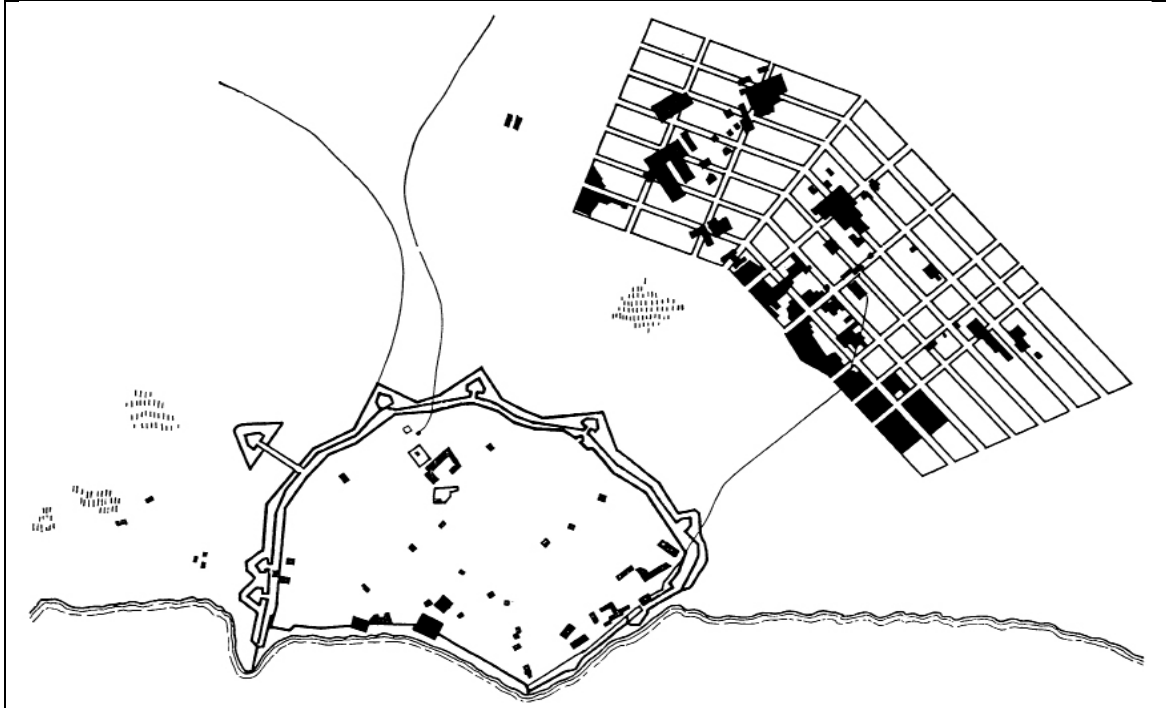
Bakü Kalesi'nin planı, Mühendis H. Trusson, 1796 (Fetullayev, 2013).

Yeni kale 1790'daki kaleden daha küçük (yaklaşık dörtte biri kadar) ve yıldız şeklindeydi. Ancak kalenin sorunlu olan yeni planı iptal edilmiştir (Ahundov, 1986).

Bakü Kalesi'nin yeniden planlama projesi, 1835 (Fetullayev, 2013).

Bakü Kalesi'nin askeri ve idari değerinin bulunması, kalenin gelişimini ve aynı zamanda Forstadt'ın kurulmasını sağlamıştı (Aşurbeyli, 1964). 22 Ocak 1833'de Bakü Kalesi'nin ana planı, içinde öngörülen sokakları ve yönlerini gösteren şematik plan geliştirilmiştir (Ahundov, 1986).

Bakü Kalesi yakınlarındaki Bayir-Kent projesi genel planı, 1822 (Fetullayev, 2013).

1822 planı Forstadt'ın oluşumunu ve gerçek durumunu göstermektedir. Bu planda, 1810 ana planının tüm planlama özellikleri korunmuş, ancak kale duvarlarına ve tahkimatlara yönelik yeni mahallelerin yönü dikkate alınarak, meydanların kaleyi esas alacak şekilde düzenlenmesi amaçlanmıştır (Fetullayev, 2013).

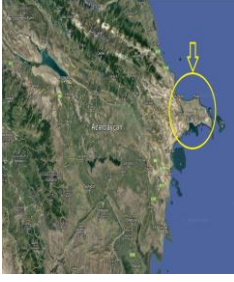

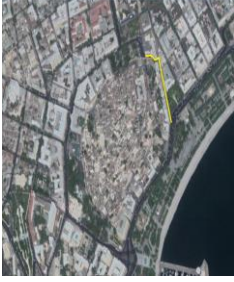

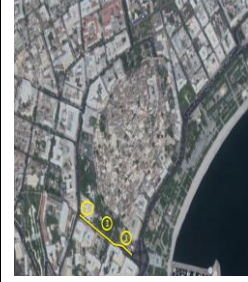

Bakü Kalesi ve Forstadtın genel planı, 1854 (Fetullayev, 2013).

Bakü limanının düzenlenme planı 5 Nisan 1855 tarihinde onaylanmıştır. Bir yandan, liman bölgesinin doğrudan kaleye açılmasına diğer yandan denize bağlanması sağlanmıştır (Ahundov, 1986).

Şekil 7. Dönemlere bağlı olarak Bakü ve İçeri Şehir

2.2.2. İçeri Şehir'in Kent İçindeki Konumu

Azerbaycan'ın en büyük şehri olan Bakü, ülkenin doğusunda, Hazar Denizi kıyısında yer almaktadır. Hazar bölgesindeki büyük bir sanayi ve kültür merkezidir. Aşağıda İçeri Şehir'in Azerbaycan ve Bakü'deki yeri ve etrafını kuşatan önemli binalarla ilgili bilgiler bulunmaktadır (Şekil 8).

İçeri Şehir'in Konumu				
	Azerbaycan haritası	İçeri Şehir Bakü'nün güneydoğuda yer almaktadır	Haydar Aliyev Merkezi, Bakü'nün kuzeydoğusunda yer almaktadır.	Kristal Hall Bakü'nün güneydoğusunda yer almaktadır
İçeri Şehir'in Bağlantılı Olduğu Birimler				
	İçeri Şehir'in kuzeyinde, Aziza Aliyeva Sokağı bulunmaktadır.	İçeri Şehir ve İstiqlaliyyet Sokağı	İçeri Şehir'in güney batısında Niyazi Sokağı bulunmaktadır	İçeri Şehir'in güneydoğusunda Neftchilar Caddesi bulunmaktadır

Şekil 8. İçeri Şehir'in konumu ve bağlantılı olduğu birimler (URL-6, 2019)

2.2.3. İçeri Şehir'in Mimari Kimliği

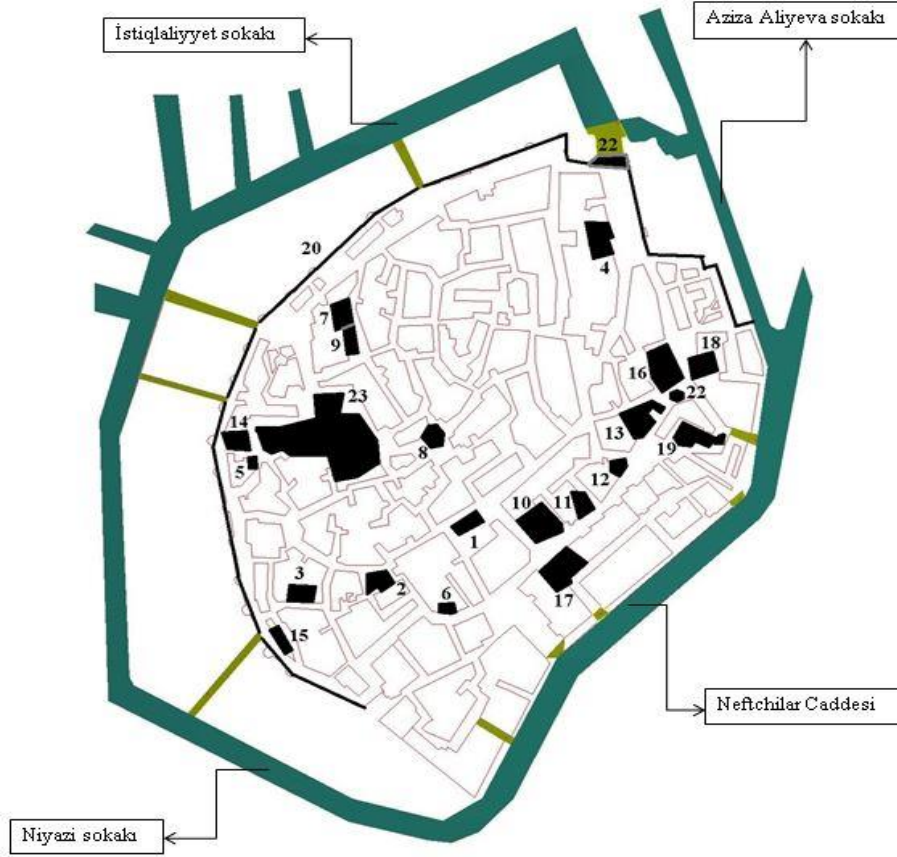
Çalışmanın bu bölümünde İçeri Şehir'in mimari kimliği üzerinde durulmaktadır. Genel olarak İçeri Şehir'in organik bir yerleşim dokusu karakterinde olduğu görülmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. İçeri Şehir (URL-7, 2018).

Bölge büyük bir oranda surlarla kuşatılmaktadır. Yoğunlukla konutlarla tanımlı olan bölgede farklı fonksiyonlarda tarihi binalar görülmektedir. Bina grupları; camiler, hamamlar, kervansaraylar olarak gruplandırılabilir. Bu grupların yanında tekil olarak bulunan Kız Külesi, Pazar Meydanı gibi bina ve kentsel mekanlar da göze çarpmaktadır. İçeri Şehir'de konutların dışında öne çıkan tarihi binalar; Muhammed veya Siniq-Kala Camii, Hidir Camii, Giley Camii, Molla Ahmed Mescidi, Çin Camii, Şeyh İbrahim Camii, Hacı Heybet Camii, Bey Camii, Xanlar Camii, Cuma Camii, Lezgi Camii, Okul Camii, Hacı Kayibin Hamamı, Kasim Bey Hamamı, Ağa Mikayil Hamamı, Buhara Kervansarayı, Han Kervansarayı, Minaret Kervansarayı, Kale Duvarları, Şemaha Kapısı, Pazar Meydanı, Şirvanşahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi, Ovdan, Divan-Hana, Saray Camii, Saray Hamamı, Key-Gubad Camii, Seyid Yahya Bakuvın Mezarı olarak sıralanmaktadır (Şekil 10). Özellikle İçeri Şehir bölgesinde öne çıkan önemli binalara ait kimlik kartları oluşturulmaktadır (Şekil 12 – Şekil 39 kadar). Kimlik kartlarında binanın adı, bina ile ilgili genel bilgiler, yapılış tarihi, orjinal

fonksiyonu, günümüzdeki fonksiyonu, İçeri Şehir'deki konumu, binaya ait görseller... gibi başlıklarda bilgiler bulunmaktadır.

Şekil 10. İçeri Şehir yerleşim dokusu ve öne çıkan binalar

1. Muhammed veya Siniq-Kala Camii. 2. Hidir – Camii. 3. Giley – Camii.
4. Molla-Ahmed Mescidi. 5. Çin Camii. 6. Şeyh İbrahim Camisi. 7. Hacı Heybet Camii. 8. Bey Camii. 9. Hanlar – Camisi. 10. Cüma Camii. 11. Lezgi Camii. 12. Okul Camii. 13. Hacı Kayibin Hamamı. 14. Kasim Bey Hamamı. 15. Ağa Mikayil Hamamı.
16. Buhara Kervansarayı. 17. Han Karvansarayı. 18. Minaret Kervansarayı.
19. Kız Külesi. 20. Kale Duvarları. 21. Şemaha Kapısı. 22. Pazar Meydanı.
23. Şirvan Şahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi.

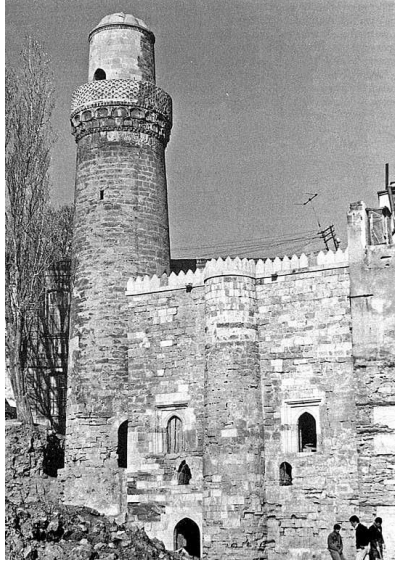
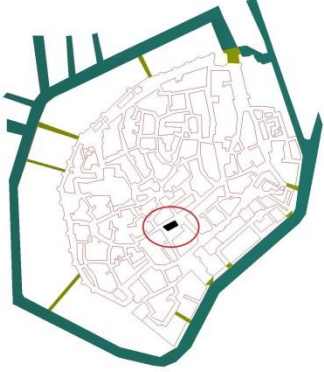
İçeri Şehir'de binalarda kullanılan malzemeler: eski taş duvarlar, tahta kapılar ve pencereler şeklindedir. Yolların genişlikleri farklıdır. Küçük Kale Sokak'ının yaklaşık genişliği 5 metredir, Büyük Kale Sokak'ın yaklaşık olarak genişliği 2 metredir. İçeri Şehir içinde yaklaşık genişliği 1-1,5 metre arasında değişen sokaklar bulunmaktadır. Zemin düzleminde kullanılan malzemeler; kaldırım taşıdır.

Kentsel mekanlardaki yeşil öğeleri genellikle Kız Külesi ve Şirvan Şahlar Sarayı'nın yakınlarında, etkili bir su öğesi bulunmamaktadır. Kale surlarından İçeri Şehir'e girişi sağlayan kapılar dört tane olmakla birlikte esas giriş kapısı Koşa Kala Kapısı'dır. İçeri Şehir'de 3 katlı evler yaklaşık 15 metre, tek katlı evler ise yaklaşık 3-5 metre arasında değişen yüksekliktedirler. İçeri Şehir'deki en yüksek bina 28 metre ile Kız Külesi'dir (Şekil, 11).

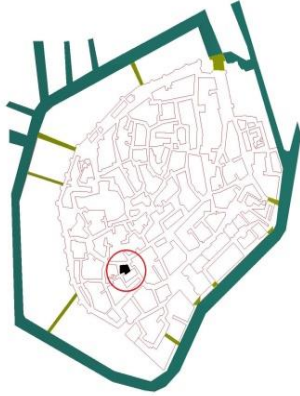

Şekil 11. İçeri Şehir'den farklı görünümeler (URL-7, 2018).

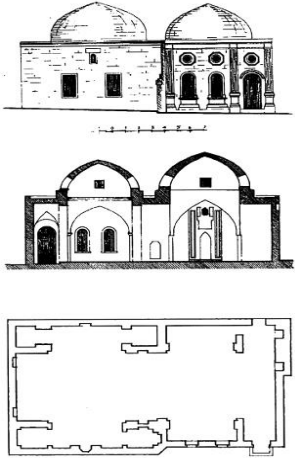
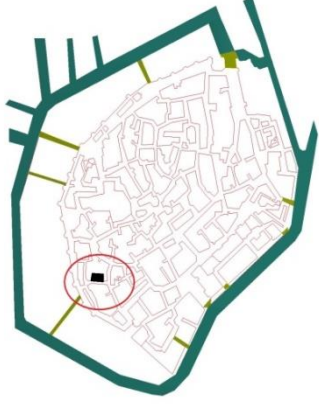
Şekil 12. Muhammed veya Sinig-Kala Camii kimlik kartı

Bina Adı	Muhammed veya Sinig-Kala Camii		
Genel Bilgiler	Muhammed veya Sinig-Kala Camisi (Minare Sokak'ın yanında), Muhammed Abubakroğlu tarafından 1078-79 yılları arasında yaptırılmıştır (Bartold, 1956).		
Genel Görünümler	 (URL-1, 2019)	 (URL-2, 2017)	
Yapılış Tarihi	1078-79	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görünüşleri	 (Fetullayev, 2013)	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 Muhammed Camii	

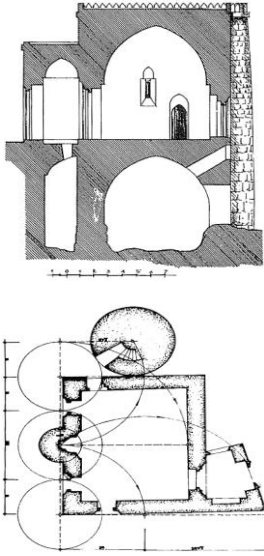
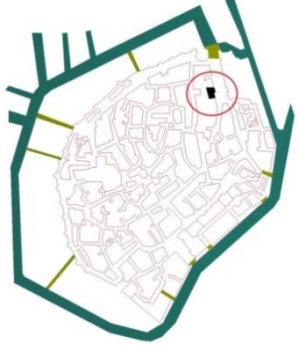
Şekil 13. Hidir Camii kimlik kartı

Bina Adı	Hidir – Camii		
Genel Bilgiler	Hidir Camii, 1301 yılında inşa edildimiştir. Dikdörtgen cami iki kattan oluşmaktadır (Neymat, 1991) .		
Genel Görünümler	 <p>(URL-3, 2013)</p>	 <p>(URL-3, 2013)</p>	
Yapılış Tarihi	1301	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Hidir Camii</p>	

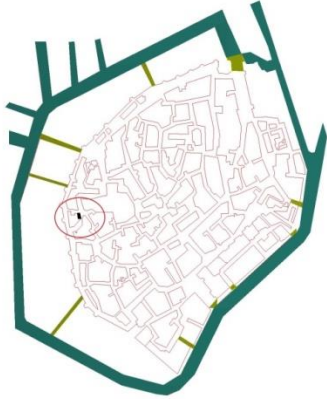
Şekil 14. Giley Camii kimlik kartı

Bina Adı	Giley Camii		
Genel Bilgiler	Giley Camii iki aşamada inşa edilmiştir: ilki 1309 yılında Şirvanşahlar döneminde, diğeri 19.yüzyılın ikinci yarısındadır (Giyasi, 1991) .		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	1309	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görünüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Giley Camii</p>	

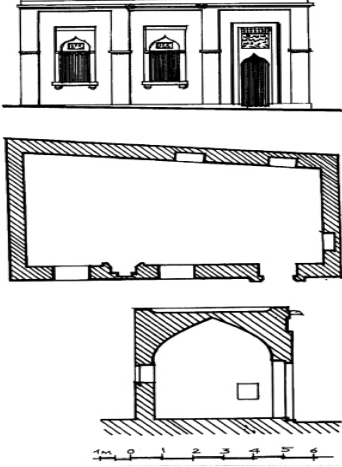
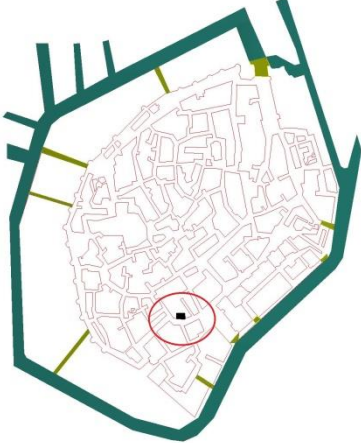
Şekil 15. Molla Ahmed Camii kimlik kartı

Bina Adı	Molla Ahmed Camii		
Genel Bilgiler	Molla Ahmed Camii, İçeri Şehir mahallesindeki camilerden birisidir. 1301 yılında inşa edilmiştir (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-4, 2000)</p>		
Yapılış Tarihi	1301	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Molla-Ahmed Camii</p>	

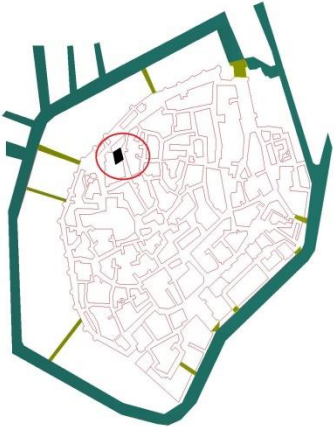
Şekil 16. Çin Camii kimlik kartı

Bina Adı	Çin Camii		
Genel Bilgiler	Çin Camii, Şirvanşah Saray Kompleksinin yanında yer almaktadır. İçeri Şehir'deki ortaçağ portalları arasında Çin Camisinin portalı en iyilerinden birisi olarak kabul edilir (Pilevskiy, 1958).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	1375	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri		Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 Çin Camisi	

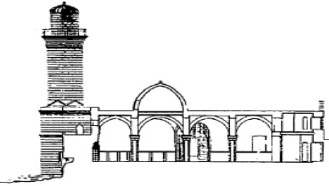
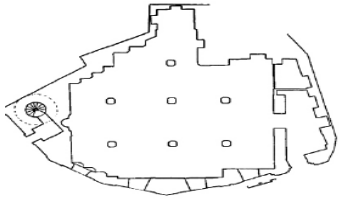
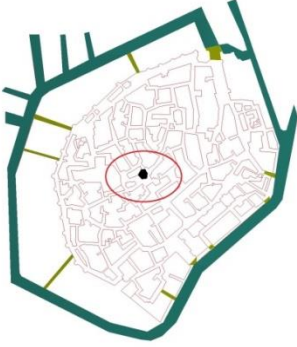
Şekil 17. Şeyh İbrahim Camii kimlik kartı

Bina Adı	Şeyh İbrahim Camii			
Genel Bilgiler	Şeyh İbrahim Camii, Salyan dar geçidinin bulunduğu bölgededir. Cami 1415-16 yılları arasında inşa edilmiştir (Neymat, 1991).			
Genel Görünümler	 <p>(URL-5, 2015)</p>			
Yapılış Tarihi	1415-16	Restorasyon Tarihi	-	
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze	
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>		Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
			 <p>Şeyh İbrahim Camii</p>	

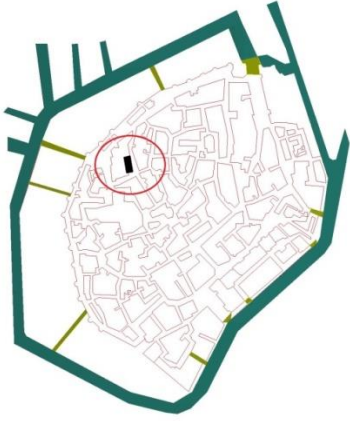
Şekil 18. Hacı Heybet Camii kimlik kartı

Bina Adı	Hacı Heybet Camii		
Genel Bilgiler	Hacı Heybet Camisi 1206'da mimar Hacı Heybet Amiral'in oğlu tarafından yaptırılmıştır (Pilevskiy, 1958).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	1791	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 (Fetullayev, 2013)	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 Hacı Heybet Camii	

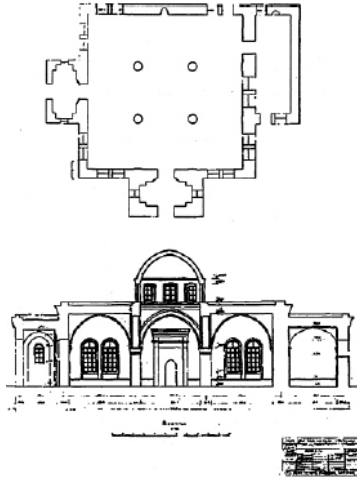
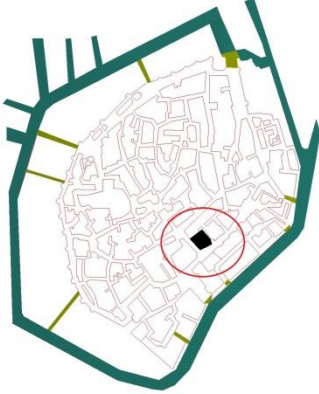
Şekil 19. Beyler Camii kimlik kartı

Bina Adı	Beyler Camii			
Genel Bilgiler	Bey Camii 1895 yılında inşa edilmiştir. Yapımında, Hacıbaba ve Hacı Cavad, Ağa-Murtaza Muhtarov, İbrahim Şirvani ve Said Hüseyin bulunmuştur (Pilevskiy, 1958).			
Genel Görünümler	 <p>(URL-6, 2016)</p>		 <p>(URL-7, 2006)</p>	
Yapılış Tarihi	1895	Restorasyon Tarihi	-	
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze	
Plan, kesit ve görünüşleri			Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>		 <p>Beyler Camii</p>	

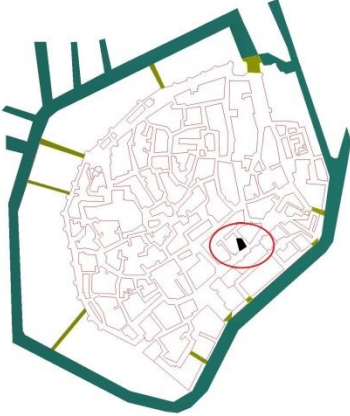
Şekil 20. Hanlar Camii kimlik kartı

Bina Adı	Hanlar Camii		
Genel Bilgiler	Hanlar Camii XIX. Yüzyılın sonunda yaptırılmıştır (Bartold, 1956).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	XIX əsrin sonunda	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azərbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Hanlar Camii</p>	

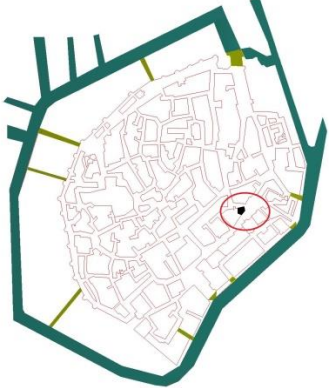
Şekil 21. Cuma Camii kimlik kart

Bina Adı	Cuma Camii			
Genel Bilgiler	Cuma Cami, 1378-79 yıllarında Şerif-Ad-Din Mahmud tarafından inşa edilmiştir (Giyasi, 1991).			
Genel Görünümler	 <p>(URL-8, 2012) (URL-9, 2014)</p>			
Yapılış Tarihi	1378-79	Restorasyon Tarihi	-	
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze	
Plan, kesit ve görünüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>		Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
	 <p>Cuma Camii</p>			

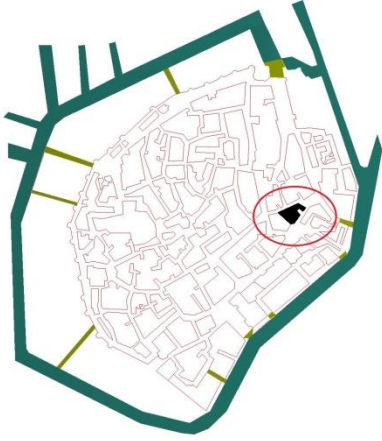
Şekil 22. Lezgi Camii kimlik kartı

Bina Adı	Lezgi Camii		
Genel Bilgiler	Lezgi Camii 1169 yılında usta Necef Aşur İbrahim oğlu tarafından yaptırılmıştır (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-10, 2016)</p>		
Yapılış Tarihi	1169	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Lezgi Camii</p>	

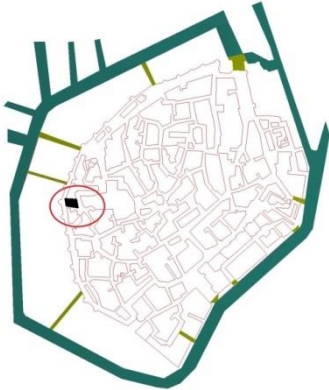
Şekil 23. Okul Camii kimlik kartı

Bina Adı	Okul Camii		
Genel Bilgiler	Okul Camii 1301 yılında inşa edilmiştir (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	1301	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Cami	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 (Fetullayev, 2013)	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 Okul Camii	

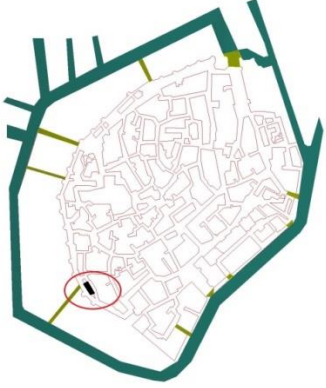
Şekil 24. Hacı Kayibin Hamamı kimlik kartı

Bina Adı	Hacı Kayibin Hamamı		
Genel Bilgiler	Hacı Kayibin Hamamı XV-XVII. Yüzyıllarda inşa edilmiştir. Üç banyo grubundan oluşmaktadır (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL -11, 2011)</p>	 <p>(URL -12, 2014)</p>	
Yapılış Tarihi	XV-XVII	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Hamam	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Hacı Kayibin Hamamı</p>	

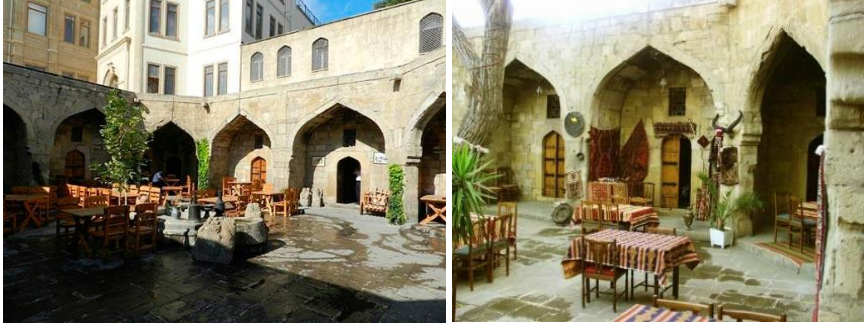
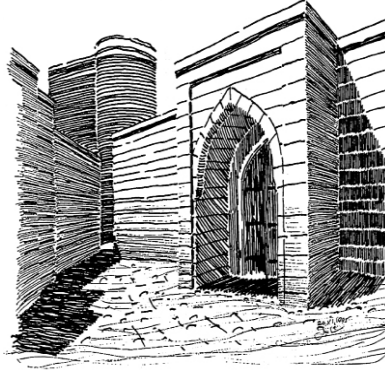
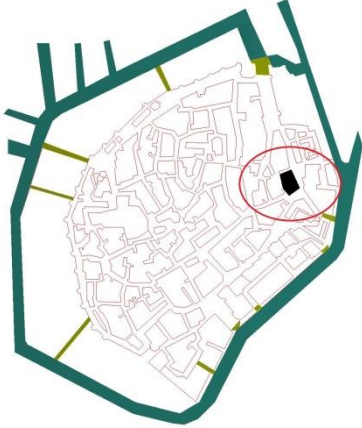
Şekil 25. Kasım Bey Hamamı kimlik kartı

Bina Adı	Kasım Bey Hamamı		
Genel Bilgiler	Kasım Bey Hamamı veya Tatlıhamam, Şirvanşah 1. dönemde, Selyan kapılarının yanında inşa edilmiştir (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-13, 2013)</p>		
Yapılış Tarihi	Şirvanşah 1. döneminde	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Hamam	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Kasım Bey Hamamı</p>	

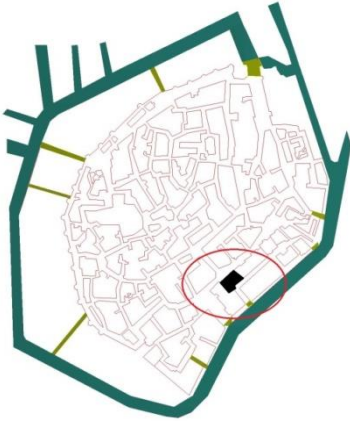
Şekil 26. Ağa Mikayil Hamamı kimlik kartı

Bina Adı	Ağa Mikayil Hamamı		
Genel Bilgiler	Ağa Mikayil Hamamı, 19. yüzyılda Şamahi sakini Agha Mikayil tarafından yaptırılmıştır. İçeri Şehir'in ana caddelerinin birinde yer almaktadır (Bartold, 1956).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-14, 2016)</p>	 <p>(URL-14, 2016)</p>	
Yapılış Tarihi	19. yüzyılda	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Hamam	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüntüleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Ağa Mikayil Hamamı</p>	

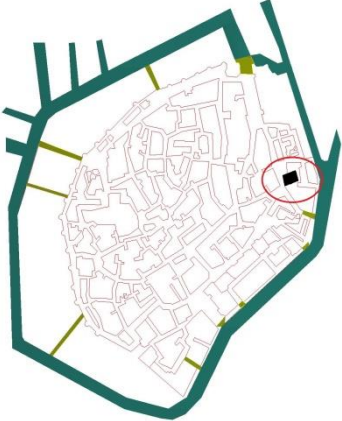
Şekil 27. Buhara Kervansarayı kimlik kartı

Bina Adı	Buhara Kervansarayı		
Genel Bilgiler	Buhara Kervansarayları, XV. Yüzyılda İçeri Şehir'deki Şamahi Kapısı'ndaki ticari yol üzerinde inşa edilmiştir (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	15. yüzyılın ikinci yarısında.	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Kervansaray	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Buxara Kervansarasi</p>	

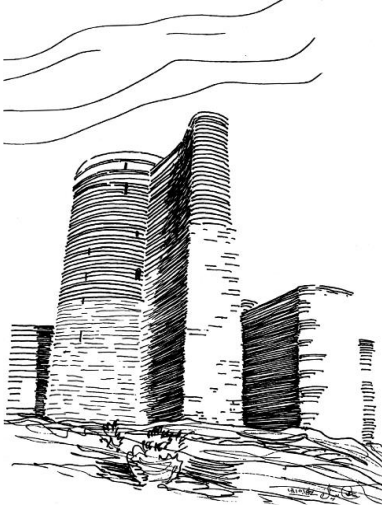
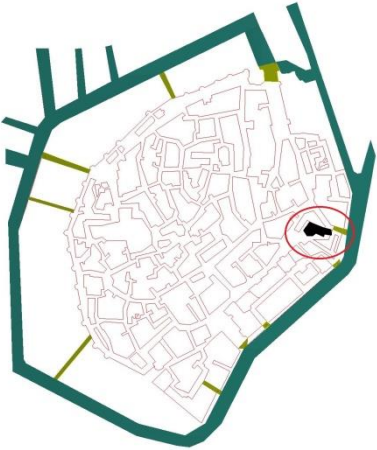
Şekil 28. Han Kervansarayı kimlik kartı

Bina Adı	Han Kervansarayı		
Genel Bilgiler	Han Kervansarayı , XV-XVI. Yüzyıllarda inşa edilmiştir (Bartold, 1956).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	15. yüzyılın ikinci yarısında	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Kervansaray	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Han Kervansarası</p>	

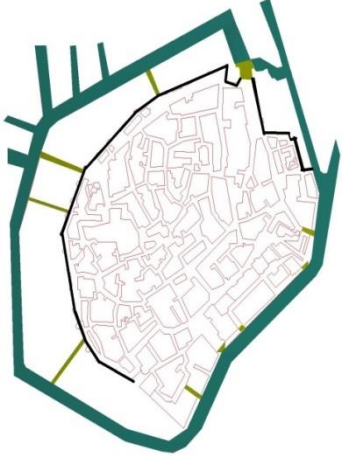
Şekil 29. Minaret Kervansarayı kimlik kartı

Bina Adı	Minaret Kervansarayı		
Genel Bilgiler	Minaret Kervansaray'ı, XV.Yüzyılda inşa edilmiştir. Bakü sakinleri Kasım Bey ve Şirvanşah Khalilullah I tarafından kullanılmak üzere mirasçılara verilmiştir (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	XV	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Kervansaray	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Minaret Kervansaray</p>	

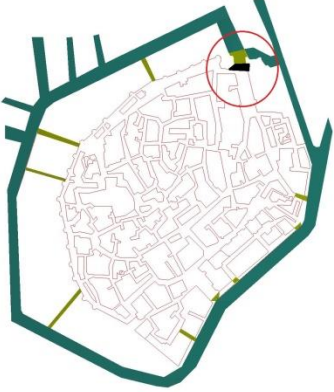
Şekil 30. Kız Külesi kimlik kartı.

Bina Adı	Kız Külesi		
Genel Bilgiler	Kız Külesi'nin yapımı, Sassanid dönemine kadar (VI-VII. Yüzyıllar) dayanmaktadır. Yüksekliği 30 metre, duvarlarının kalınlığı 5 metredir (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-15, 2012) (URL-16, 2015)</p>		
Yapılış Tarihi	VI-VII. Yüzyıllar	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Savunma Binası	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görünüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Kız Külesi</p>	

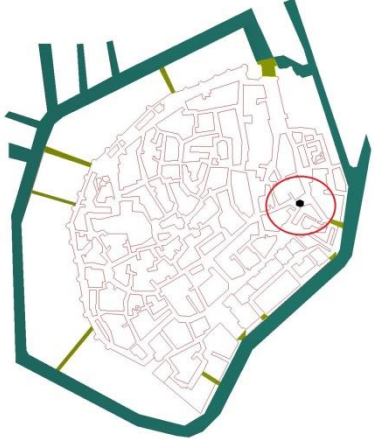
Şekil 31. Kale Duvarları kimlik kartı

Bina Adı	Kale Duvarları		
Genel Bilgiler	İçeri Şehir'in güneydoğu kısmını ve daha sonra Şamahi tarafındaki kentin kuzey kısmını kapsayan ilk taş kale duvarı XII. Yüzyılda inşa edilmiştir (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-17, 2015)</p>	 <p>(URL-18, 2016)</p>	
Yapılış Tarihi	XII	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Duvarlar	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görünüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Kale Duvarları</p>	

Şekil 32. Koşa Kala Kapısı kimlik kartı

Bina Adı	Koşa Kala Kapısı		
Genel Bilgiler	Koşa Kala Kapısı, Gadji Zeinal Abdeen Tagiyev tarafından 1864 yılında inşa edilmiştir (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler	 <p>(URL-19, 2009)</p>		
Yapılış Tarihi	1864	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Kapı	Şimdiki İşlevi	Kapı
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Koşa Kala Kapısı</p>	

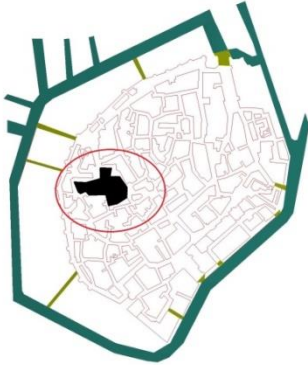
Şekil 33. Pazar Meydanı kimlik kartı

Bina Adı	Pazar Meydanı		
Genel Bilgiler	Pazar Meydanı, 1964'deki arkeolojik kazılar sırasında keşfedilmiştir. Arkeolojik araştırmalar sonucunda 52 mezar bulunmuştur (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler			
	(URL-20, 2015)		(URL-20, 2015)
Yapılış Tarihi	-	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Pazar Meydanı	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri		Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
			
	(Fetullayev, 2013)	Pazar Meydanı	

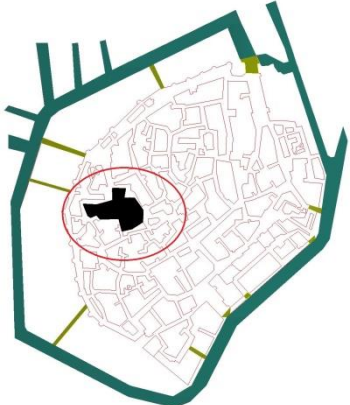
ŞİRVANŞAHLAR SARAYI ANSAMBLİ/KOMPLEKSİ

Şirvanşahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi 6 binadan oluşmaktadır

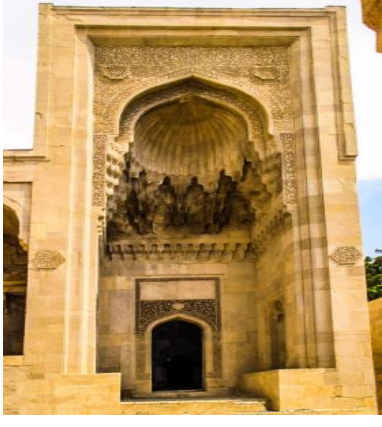

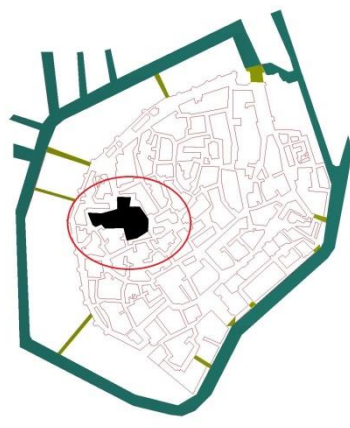
Şekil 34. Şirvan Şahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi kimlik kartı

Bina Adı	Şirvan Şahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi		
Genel Bilgiler	Şirvan Şahlar Sarayı Ansambli, Azerbaycan mimarisinin gerçek şaheseri olarak kabul edilir. Şirvanşahlar Sarayı Ansambline 6 bina bulunmaktadır (Ovdan, Divan-Hana, Saray Camii, Saray Hamamı, Key-Kubad Camii, Seyid Yahya Bakuvın Mezarı) (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler	 (URL-21, 2018)	 (URL-22, 2018)	
Yapılış Tarihi	XV- XVII	Restorasyon Tarihi	-
Eski İşlevi	Saray Ansambli	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüntüleri	 (Fetullayev, 2013)	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 Şirvanşahlar Sarayı Ansambli/Kompleksi	

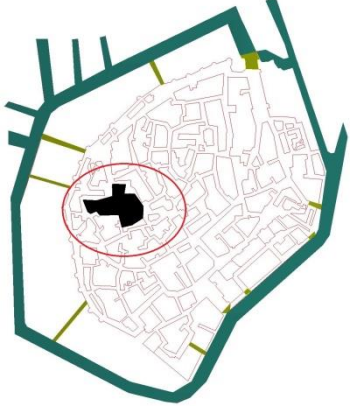
Şekil 35. Ovdan kimlik kartı

Bina Adı	Ovdan		
Genel Bilgiler	Ovdan XV yüzyılda inşa edilmiştir. Yeraltı su deposuna girişi zemin yüzeyinde bulunmaktadır (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	XV	Restorasyon Tarihi	1991
Eski İşlevi	Rezervuar	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 <p>Ovdan</p>	

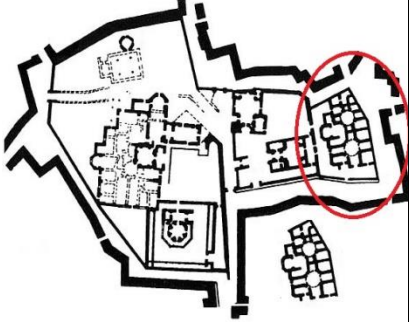
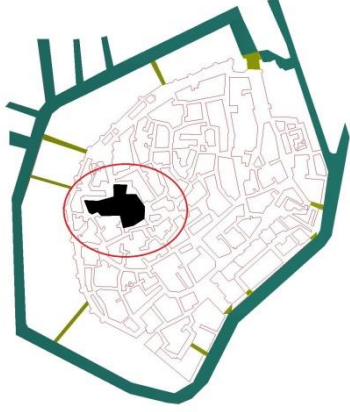
Şekil 36. Divan Hana kimlik kartı

Bina Adı	Divan Hana		
Genel Bilgiler	Divan Hana, XV yüzyılda inşa edilmiştir. Sekiz katlı salonu, sütunlu beşken çarşısı ve galerisi bulunmaktadır (Giyasi, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	XV	Restorasyon Tarihi	1991
Eski İşlevi	Adliye sarayı	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görünüşleri	 (Fetullayev, 2013)	Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
		 Divan-Hana	

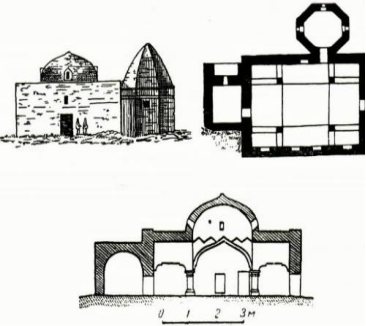
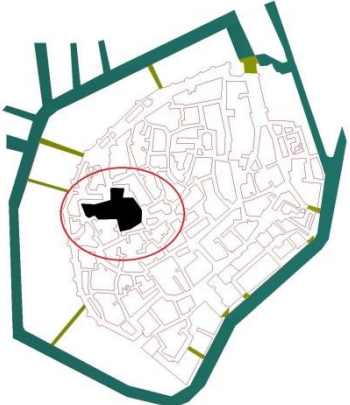
Şekil 37. Saray Camii kimlik kartı

Bina Adı	Saray Camii			
Genel Bilgiler	Saray Camii,1441 yılda inşa edilmiştir (Neymat, 1991).			
Genel Görünümler				
Yapılış Tarihi	1441	Restorasyon Tarihi	1991	
Eski İşlevi	Camii	Şimdiki İşlevi	Müze	
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>		Konumu	Azerbaycan, Bakü-Abşeron
	 <p>Saray Camii</p>			

Şekil 38. Saray Hamamı kimlik kartı

Bina Adı	Saray Hamamı		
Genel Bilgiler	Saray Hamamı XV yüzyıl inşa edilmiştir (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	XV	Restorasyon Tarihi	1991
Eski İşlevi	Hamam	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>	Konumu	Azərbaycan, Bakü- Abşeron
		 <p>Saray Hamamı</p>	

Şekil 39. Key Gubad Camii kimlik kartı

Bina Adı	Key Gubad Camii		
Genel Bilgiler	Key Gubad Camii , XVII. Yüzyılda inşa edilmiştir. Cami, 1918'de Ermeniler tarafından yakılmıştır (Neymat, 1991).		
Genel Görünümler			
Yapılış Tarihi	1435-36	Restorasyon Tarihi	1991
Eski İşlevi	Camii	Şimdiki İşlevi	Müze
Plan, kesit ve görünüşleri	 <p>(Fetullayev, 2013)</p>		Konumu Azerbaycan, Bakü-Abşeron
			 <p>Key-Gubad Camii</p>

2.3. Alan Çalışması

Alan çalışması iki başlıkta yürütülmüştür. Bunlar anket çalışması ve bilişsel haritalama çalışmasıdır.

2.3.1. Anketlerin Hazırlanması

Anket formu hazırlanırken aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır;

- Benzer konu üzerinde yapılan anket formları incelenmiştir,
- Amaç doğrultusunda anketin anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir,
- Lynch'in ortaya koyduğu imaj ögesi başlıklarını hedef alan sorulara yer verilmiştir,

Çalışma kapsamında geliştirilen anket formu Ek Tablo 1'de sunulmaktadır. İçeri Şehir'de yaklaşık olarak 1300 aile yaşamaktadır (). Aileler ortalama 4 kişilik olarak ele alındığında 5200 kişinin İçeri Şehir'de yaşadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda anket çalışması alanda rastlantısal olarak seçilen toplam 90 kişi ile yapılmıştır. Anket formlarında öncelikle katılımcılara yönelik cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaç yıldır bölgede yaşadığı ile ilgili sorular bulunmaktadır. Sonrasında İçeri Şehir'le ilgili zihinlerinde ki bilgileri anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır.

2.3.2. Biliş Haritalamasının Hazırlanması

Anket çalışması yapılan kişilerden yalnızca 30 kişi biliş haritası çizmeyi kabul ettiği için çalışma bu sayıyla sınırlandırılmıştır. Bilişsel haritalamalarda öncelikle katılımcılara yönelik cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaç yıldır bölgede yaşadığı ile ilgili sorular bulunmaktadır. Biliş haritalaması çalışmasında kullanıcılardan "İçeri Şehir"i hiç tanımayan bir arkadaşlarına İçeri Şehirde buluşmak istediklerinde buluşma yerini gösteren ve İçeri Şehir'i tanıtacak detaylı bir kroki (yazılı ve çizimsel ifadeler kullanabilecekleri belirtilmiştir) çizmeleri istenmektedir (EK 44).

3.BULGULAR

3.1. Kullanıcı Anketlerine İlişkin Araştırma Bulguları

Bu bölümde katılımcılardan elde edilen bilgilere göre anket bulgularına yer verilmiştir. Tablo 2’de katılımcıların yaş durumu verilmiştir.

Tablo 2. Ankete katılanların İçeri Şehir’de yaş durumu

Yaş Grupları	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
15-20	21	%64	9	%16	30	%33
20-30	6	%18	6	%11	12	%13
30-40	3	%9	12	%21	15	%17
40-50	0	%0	18	%32	18	%20
50+	3	%9	12	%21	15	%17
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre 33 erkek katılımcı, 57 kadın katılımcı vardır. Erkeklerde yaş aralığı %64 oranla 15-20 yaş arasındır, kadınlarda ise %32 oranla 40-50 yaş arasındır. Genel olarak ankete katılanların %33’ü 15-20 yaş aralığındadır (Tablo 2)

Tablo 3. Ankete katılanların eğitim durumu

Eğitim Durumu	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Orta Eğitim	6	%18	12	%21	18	%20
Lisans	21	%64	21	%37	42	%47
Yüksek Lisans	3	%9	24	%42	27	%30
Doktora	0	%0	0	%0	0	%0
Eğitimsiz	3	%9	0	%0	3	%3
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %64’ü lisans, kadınların %42’si yüksek lisans mezunudur. Genel olarak ankete katılanların %47’si lisans mezunudur (Tablo 3).

Tablo 4. Ankete katılanların İçeri Şehir’de yaşama süreleri

Yaşama Süresi (Yıl)	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Doğumdan itibaren	30	%91	18	%32	48	%53
5 yıl	0	%0	9	%16	9	%10
10 yıl	0	%0	6	%11	6	%7
20 yıl	3	%9	9	%16	12	%13
30 yıl	0	%0	6	%11	6	%7
40+	0	%0	9	%16	9	%10
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket katılan erkek katılımcıların %91 doğduğundan beri, %9’u 20 yıldır İçeri Şehir’de yaşamaktadır. Anket katılan kadın katılımcıların %32’si doğduğundan beri, %16’sı 5 yıldır İçeri Şehir’de yaşamaktadır. Genel olarak katılımcıların %53’ü doğduğundan beri İçeri Şehir’de yaşamaktadır (Tablo 4).

Tablo 5. Ankete katılanların İçeri Şehir denince akıllarına gelen ilk 3 öge

Aklinıza Gelen 3 Öge	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	33	%34	57	%34	90	%34
Kervansaray	6	%6	3	%2	9	%4
Şirvan Şahlar Sarayı	30	%31	54	%32	84	%32
Koşa Kala Kapısı	12	%13	27	%16	39	%14
Pazar Meydanı	15	%16	27	%16	42	%16
Toplam	96	%37	168	%63	264	%100

Anket katılan erkek katılımcıların %34’ü Kız Külesi, %6’sı Keravansaray’ı akıllarına gelen öğeler olarak sıralamaktadır. Anket katılan kadın katılımcıların %34’ü Kız Külesi, %2’si Keravansaray’ı akıllarına gelen öğeler olarak sıralamaktadır. Genel olarak katılımcıların %34’ü Kız Külesi’ni, %32’si Şirvan Şahlar Sarayı, %16’si Pazar Meydanı akıllarına gelen ilk öğeler olarak sıralamaktadır (Tablo 5).

Tablo 6. Ankete katılanların İçeri Şehir'in en beğendiği özelliği

Beğendiği Özelliği	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Meydanda Bulunması	9	%27	9	%16	18	%20
Tarihi Özellikleri	24	%73	48	%84	72	%80
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket katılan erkek katılımcıların %73'ü tarihi özelliklerini, kadınların %84'ü tarihi özelliklerini beğendiklerini belirtmektedir. Genel olarak katılımcıların %80'i tarihi değerini, %20'si meydana bulunmasını beğenmektedir (Tablo 6).

Tablo 7. Ankete katılanların İçeri Şehir'in en beğenmedikleri özelliği

Beğenmedğiniz Özelliği	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kalabalık olması	6	%18	9	%16	15	%17
Dar Sokakları	0	%0	6	%11	6	%7
Yüksek Ses/Gürültü	9	%27	12	%21	21	%23
Nemli olması	18	%55	30	%53	48	%53
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket katılan erkek katılımcıların %55'i, kadınların %53'ü nemli olmasından hoşnut olmadıklarını belirtmektedir. Genel olarak katılımcıların %53'ü nemli olmasını, %23'ü gürültülü olmasını, %17 'si kalabalık olmasını olumsuz olarak değerlendirmektedir (Tablo 7).

Tablo 8. Ankete katılanların İçeri Şehir'in başka bir yerle değişmesini isteyip istememeleri

Cevap	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Evet	6	%18	15	%26	21	%23
Hayır	27	%82	42	%74	69	%77
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket katılan erkek katılımcıların %82'si, kadınların %74'ü İçeri Şehir'in başka bir yerle değiştirilmesini istememektedir. Genel olarak katılımcıların %77'si İçeri Şehir'in başka bir yerle değiştirilmesini istememekte, %23'ü İçeri Şeherin başka bir yerle değiştirilmesini istemektedir (Tablo 8).

Tablo 9. Ankete katılanların İçeri Şehir'den ayrılma imkanı verildiğinde gitmek istedikleri yerler

Cevap	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Aq Seher (Bakü'de yeni yerleşim alanı)	6	%18	12	%21	18	%20
Yabancı Ülke	0	%0	3	%5	3	%3
Terk Etmek İstemiyor	27	%82	42	%74	69	%77
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %82'si İçeri Şeheri ayrılmak istememekte, %18'i Ağ Şehir'e (Bakü'nün doğusundaki yeni yerleşim alanı) gitmeyi tercih etmektedir. Kadınların %74'ü İçeri Şehir'den ayrılmak istememekte, %21'i Ağ Şehir'e gitmeyi tercih etmektedir. Genel olarak katılımcıların %77'si İçeri Şehir'i terk etmek istememekte, %20'si Ağ Şehir'e gitmeyi tercih etmekte, %3'ü yabancı bir ülkeye gitmeyi istemektedir (Tablo 9).

Tablo 10. Ankete katılanlara göre İçeri Şehir'i Baku'deki diğer yerlerden ayıran en önemli özellikler

Önemli Özellik	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Tarihi Özellikler	33	%100	42	%74	75	%83
Kültür Merkezi olması	0	%0	15	%26	15	%17
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %100'ü, kadınların %74'ü tarihi özelliklerin İçeri Şehir'i Baku'deki diğer yerlerden ayıran en önemli özellik olarak görmektedir.

Genel toplamda %83'ü tarihi özellikleri, %17'si kültür merkezi olmasının İçeri Şehir'i Baku'deki diğer yerlerden ayıran en önemli özellik olarak görmektedir (Tablo 10).

Tablo 11. Ankete katılanların İçeri Şehirde arkadaşlarıyla en çok toplandıkları yerler

Nerede toplanıyorlar	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	9	%27	27	%47	36	%40
Şirvan Şahlar Sarayı	6	%18	6	%11	12	%13
Kaşa Kala Kapsı	18	%55	24	%42	42	%47
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %55'i Koşa Kala Kapsı'nda, %18'i Şirvan Şahlar Sarayı'nda toplanmaktadır. Anket verilerine göre kadınların %42'si Koşa Kala Kapsı'nda, %11'i Şirvan Şahlar Sarayı'nda toplanmaktadır. Genel olarak katılımcıların %47'ı Koşa Kala Kapsı'nda, %40'ı Kız Külesi'nde, %13'ü Şirvan Şahlar Sarayı'nda toplanmaktadır (Tablo 11)

Tablo 12. Ankete katılanların İçeri Şehir'de en sevmedikleri ve orada bulunmaktan zevk almadıkları yerler

En Sevmediğiniz Yer	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Eski Banyolar (Hamamlar)	3	%9	6	%11	9	%10
Pazar Meydanı	6	%18	6	%11	12	%13
Zevk Almadığımız Yer Yokdur	18	%55	42	%74	60	%67
Dar Sokaklar	6	%18	3	%5	9	%10
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %55'i bulunmaktan hoşlanmadığı bir yer olmadığını belirtmektedir. Erkek katılımcıların %18'i Pazar Meydanı'nda, %9'u Eski Banyolar (Hamamlar)'da bulunmaktan hoşlanmadıklarını belirtmektedir. Anket verilerine göre kadınların %74'ü kentte bulunmaktan hoşlanmadığı bir yer olmadığını belirtmektedir. Kadın katılımcıların %11'i Pazar Meydanı'nda, %5'i Dar Sokaklar'da bulunmaktan hoşlanmadıklarını belirtmektedir.

Genel olarak katılımcıların %67'si bulunmaktan hoşlanmadığı bir yer olmadığını belirtmektedir. %13'ü Pazar Meydanı'nda, %10'u Eski Banyolar (Hamamlar)'da , %10'u Dar Sokaklar bulunmaktan hoşlanmadıklarını belirtmektedir (Tablo 12).

Tablo 13. Ankete katılanlarca İçeri Şehir'de ki en önemli olarak görülen yollar

Belirgin Olan Yol	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Metro Tarafındaki İstagliyet Sokak	12	%36	18	%32	30	%33
Kız Külesi	6	%18	0	%0	6	%7
Koşa Kala Kapsı	12	%36	27	%47	39	%43
Butun Yollar Önemli	3	%9	12	%21	15	%17
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %36'sı en belirgin olan yol olarak Koşa Kala Kapsını, %36'sı metro tarafındaki İstagliyet Sokak'ı belirtmektedir. Anket verilerine göre kadınların %47'si en belirgin olan yol olarak Koşa Kala Kapsı'nı, %32'si metro tarafındaki İstagliyet Sokak'ı belirtmektedir. Genel olarak katılımcıların %43'ü en belirgin olan yol olarak Koşa Kala Kapsı'nı , %33'ü Metro Tarafındaki İstagliyet Sokak, %17'si butun yolların önemli olduğunu belirtmektedir (Tablo 13).

Tablo 14. Ankete katılanlarca İçeri Şehir'de en önemli gördükleri bölgeler

En Önemli Bölge	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	27	%81	33	%58	60	%67
Şirvan Şahlar Sarayı	3	%9	21	%37	24	%27
Bütün Bölgeler	3	%9	3	%5	6	%7
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %81'i en belirgin olan bölge olarak Kız Külesi ve çevresini, %9'u bütün İçeri Seheri belirtmektedir. Anket verilerine göre kadınların %58'i en belirgin olan bölge olarak Kız Külesi ve çevresini, %37'u Şirvan Şahlar Sarayı ve çevresini belirtmektedir. Genel olarak katılımcıların %67'si en belirgin olan bölge olarak Kız Külesi ve çevresini, %27'ü Şirvan Şahlar Sarayı ve çevresini, %7'si bütün İçeri Seheri belirtmektedir (Tablo 14)

Tablo 15. Ankete katılanlarca İçeri Şehir’de en önemli gördükleri bina yüzeyleri ya da cepheleri

En Önemli Bina Yüzeyi Ya Da Cephe	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	15	%45	9	%16	24	%27
Kale Duvarları	3	%9	6	%11	9	%10
Koşa Kala Kapsı	3	%9	6	%11	9	%10
Şirvan Şahlar Sarayı	6	%18	15	%45	21	%23
Cami	0	%0	9	%16	9	%10
Kervansaray	6	%18	12	%21	18	%20
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %45’i en önemli bina yüzeyi olarak Kız Külesi’nin olduğunu belirtmektedir. Anket verilerine göre kadınların %45’i en önemli bina yüzeyi olarak Şirvan Şahlar Sarayı’nın olduğunu belirtmektedir. Genel olarak katılımcıların %27’si en önemli bina yüzeyi olarak Kız Külesi’nin olduğunu, %23’ü en önemli bina yüzeyi olarak Şirvan Şahlar Sarayı’nın olduğunu, %20’si en önemli bina yüzeyi olarak Kervansarayı vurgulamaktadır (Tablo 15).

Tablo 16. Ankete katılanların İçeri Şehirde en sevdikleri ve orada bulunmaktan zevk aldıkları yerler

En Sevdiğiniz Ve Orada Bulunmaktan Zevk Aldığınız Yer	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	18	%55	18	%31	36	%40
Şirvan Şahlar Sarayı	0	%0	12	%21	12	%13
Kale Duvarları	3	%9	9	%16	12	%13
Cami	0	%0	3	%5	3	%3
İçeri Şehir	12	%36	15	%26	27	%30
Toplam	33	%37	57	%63	90	%100

Anket verilerine göre erkeklerin %55’i İçeri Şehirde en sevdikleri ve orada bulunmaktan zevk aldıkları yer olarak Kız Külesi’ni, %36’i İçeri Şehir’in tamamını sevdiğini ve orada bulunmaktan zevk aldıkları belirtmektedir.

Anket verilerine göre kadınların %31'i İÇeri Şeherde en sevdikleri ve orada bulunmaktan zevk aldıkları yer olarak Kız Külesi'ni, %26'i İÇeri Şehir'in tamamını sevdiklerini ve orada bulunmaktan zevk aldıkları belirtmektedir. Genel olarak katılımcıların %40'si İÇeri Şeherde en sevdikleri ve orada bulunmaktan zevk aldıkları yer olarak Kız Külesi'ni, %30'ü İÇeri Şehir'in tamamını sevdiklerini ve orada bulunmaktan zevk aldıkları belirtmektedir, %3'ü İÇeri Şeherde en sevdikleri ve orada bulunmaktan zevk aldıkları yer olarak cami belirtmektedir (Tablo 16).

Çalışmanın bu bölümünde katılımcılardan elde edilen bilgilere göre çapras sorgulama tabloları oluşturulmaktadır. İÇeri Şehir'le ilgili olarak akıllarında kalan en önemli öğeler yaş gruplarına göre ele alındığında; Kız Külesi'nin çoğunlukla 15-20 yaş aralığında, Kervansarayın 15-20, 20-30, 40-50 yaş aralıklarında, Şirvan Şahlar Sarayı, Koşa Kala Kapısı ve Pazar Meydanı'nın 15-20 yaş aralığında öne çıktığı görülmektedir. 15-20 yaş aralığında Kız Külesi, 20-30 yaş aralığında Kız Külesi ve Şirvan Şahlar Sarayı, 30-40 yaş aralığında Kız Külesi, Şirvan Şahlar Sarayı, 40-50 yaş aralığında Kız Külesi ve Şirvan Şahlar Sarayı, 50 yaş üstünde Kız Külesi'ni öne çıktığı görülmektedir (Tablo 17).

Tablo 17. Yaş grubuna bağlı olarak İÇeri Şehirle ilgili akıla gelen 3 önemli öğe

Yaş Grubu	Aklına Gelen Önemli 3 öğe									
	Kız Külesi		Keravansaray		Şirvan Şahlar Sarayı		Koşa Kala Kapısı		Pazar Meydanı	
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi
15-20	30	%33	3	%33	27	%32	15	%38	18	%44
20-30	12	%13	3	%33	12	%15	3	%8	6	%14
30-40	15	%17	0	%0	15	%17	6	%15	6	%14
40-50	18	%20	3	%33	18	%21	6	%15	6	%14
50+	15	%17	0	%0	12	%15	9	%24	6	%14
Toplam	90	%100	9	%100	84	%100	39	%100	42	%100

İçeri Şehir’le ilgili olarak en önemli bölgenin eğitim durumuna bakılmaksızın genel olarak Kız Külesi olarak öne çıktığı görülmektedir (Tablo 18).

Tablo 18. Eğitim durumuna bağlı olarak İçeri Şehir’deki en önemli bölgeler

Eğitim Durumu	En Önemli Bölge						Genel Toplam	Yüzdesi
	Kız Külesi		Keravansaray		Bütün Bölge			
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Orta Eğitim	18	%30	0	%0	0	%0	18	%20
Lisans	24	%40	15	%63	3	%50	42	%47
Yüksek Lisans	15	%25	9	%37	3	%50	27	%30
Doktora	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Eğitimsiz	3	%5	0	%0	0	%0	3	%3
Toplam	60	%100	24	%100	6	%100	90	%100

İçeri Şehir’le ilgili olarak yaşam süresine bakılmaksızın genel olarak bölgenin nemli olmasının olumsuz bir özellik olarak öne çıktığı görülmektedir (Tablo 19).

Tablo 19. Yaşam süresine bağlı olarak İçeri Şehir’in en beğenmedikleri özellikler

Yaşam Süresi	İçeri Şehir’de En Beğenmedikleri Özelliği								Genel Toplam	Yüzdesi
	Kalabalık Olması		Dar Sokaklar		Yüksek Ses Bürültü		Nemli Olması			
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Doğumdan İtibaren	6	%40	3	%50	12	%58	21	%44	42	%47
5 yıl	0	%0	0	%0	3	%14	9	%19	12	%13
10 yıl	3	%20	3	%50	0	%0	3	%6	9	%10
20 yıl	3	%20	0	%0	0	%0	9	%19	12	%13
30 yıl	3	%20	0	%0	3	%14	3	%6	9	%10
40 yıl	0	%0	0	%0	3	%14	3	%6	6	%7
Toplam	15	%100	6	%100	21	%100	48	%100	90	%100

3.2 Kullanıcı Biliş Haritalarına İlişkin Araştırma Bulguları.

Bu bölümde katılımcılarca çizilen İçeri Şehir'i tanıtan görsellerden yani biliş haritalarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Biliş haritaları Kevin Lynch'in yollar, bölgeler, kenarlar/sınırlar, işaret öğeleri ve odak noktaları olarak ortaya koyduğu kentsel imaj öğeleri başlıklarına göre irdelenmektedir. Biliş Haritalarında çizgisel ifadeler yol olarak kabul edilmektedir. Ayrıca doğrudan yol adlarıyla ifade edilen anlatımlar da yol olarak ele alınmaktadır. Birkaç nokta/yer tarafından belirlenen/tanımlanan alanlar bölge olarak kabul edilmektedir. Bina yüzeyi olarak çizilen cepheler sınır/kenar düzlemi olarak ele alınmaktadır. Yazılı ya da görsel olarak öne çıkan ya da belirtilen öğeler işaret öğeleri olarak kabul edilmektedir. Bir kaç yolun kesişim noktaları ya da daire olarak çizilen alanlar odak noktaları kabul edilmektedir. Aşağıdaki tabloda katılımcıların yaş durumu verilmiştir (Tablo 20).

Tablo 20. Biliş Haritası çizen katılımcıların yaş durumu

Yaş Grupları	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
15-20	7	%63	3	%16	10	%33
20-30	2	%19	2	%11	4	%13
30-40	0	%0	4	%21	4	%13
40-50	1	%9	6	%32	7	%23
50+	1	%9	4	%21	5	%18
Toplam	11	%100	19	%100	30	%100

Biliş haritalarını 11 erkek, 19 kadın çizmiştir. Erkeklerde yaş aralığı %63 oranla 15-20 yaş arasındır, kadınlarda ise %32 oranla 40-50 yaş arasındır. Genel olarak biliş haritalarını çizen katılımcıların %33'ü 15-20 yaş aralığındadır (Tablo 20).

Tablo 21. Biliş Haritası çizen katılımcıların eğitim durumu

Eğitim Durumu	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Orta Eğitim	2	%6	4	%21	6	%20
Lisans	7	%19	7	%36	14	%47
Yüksek Lisans	1	%9	8	%43	9	%30
Doktora	0	%0	0	%0	0	%0
Eğitimsiz	1	%9	0	%0	1	%3
Toplam	11	%100	19	%100	30	%100

Biliş Haritalarını çizen erkeklerin %19'u lisans, kadınların %43'ü yüksek lisans mezunudur. Genel olarak biliş haritalarını çizenlerin %47'si lisans mezunudur (Tablo 21).

Tablo 22. Biliş Haritası çizen katılımcıların İçeri Şehir’deki yaşama süreleri

Yaşama Süresi (yıl)	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Doğumdan itibaren	10	%91	6	%32	16	%53
5 yıl	0	%0	4	%21	4	%13
10 yıl	0	%0	2	%11	2	%7
20 yıl	1	%9	3	%15	4	%13
30 yıl	0	%0	2	%11	2	%7
40+	0	%0	2	%11	2	%7
Toplam	11	%100	19	%100	30	%100

Biliş haritası çizen erkeklerin %91 doğduğundan beri, %9’u 20 yıldır İçeri Şehir’de yaşamaktadır. Biliş haritası çizen kadınların %32’si doğduğundan beri, %21’i 5 yıldır İçeri Şehir’de yaşamaktadır. Genel olarak biliş haritası çizenlerin %53’ü doğduğundan beri İçeri Şehir’de yaşamaktadır (Tablo 22).

Tablo 23. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri yollar

Yollar	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Istagliyet Sokak	3	%18	4	%19	7	%18
Kiçik Kala Sokak	7	%41	7	%34	14	%37
Boyük Kala Sokak	6	%35	8	%38	14	%37
Niyazi Caddesi	1	%6	2	%9	3	%8
Toplam	17	%100	21	%100	38	%100

Biliş Haritalarının verilerine göre erkeklerin çizimlerinde en çok gösterdikleri yol %41 oranla Kiçik Kala Sokakıdır. Biliş Haritalarının verilerine göre kadınların çizimlerinde en çok gösterdikleri yol %38 oranla Boyük Kala Sokakıdır. Genel olarak katılımcıların çizimlerinde en çok gösterdikleri yol %37 oranlarıyla Kiçik Kala ve Boyük Kala Sokakıdır (Tablo 23).

Tablo 24. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri bölgeler

Bölge	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi Şirvan Şahlar Saray	1	%12	3	%30	4	%21
Kız Külesi Pazar Meydan Şirvan Şahlar Saray	8	%88	6	%60	14	%74
Pazar Meydan Şirvan Şahlar Saray	0	%0	0	%0	0	%0
Kız Külesi Pazar Meydan	0	%0	1	%10	1	%5
Toplam	9	%100	10	%100	19	%100

Biliş Haritalarının verilerine göre erkeklerin çizimlerinde en çok gösterdikleri bölge %88 oranla Kız Külesi, Pazar Meydan ve Şirvan Şahlar Sarayın'ın olduğu bölgedir. Biliş Haritalarının verilerine göre kadınların çizimlerinde en çok gösterdikleri bölge %60 oranla Kız Külesi, Pazar Meydan ve Şirvan Şahlar Sarayının olduğu bölgedir Genel olarak bakıldığında katılımcıların çizimlerinde en çok gösterdikleri bölge %74 oranla Kız Külesi, Pazar Meydan ve Şirvan Şahlar Sarayının olduğu bölgedir (Tablo 24).

Tablo 25. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri sınır/kenarlar

Sınır/Kenar	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	7	%64	10	%37	17	%45
Şirvanşah Saray	3	%27	5	%18	8	%21
Koşa Kala Kapısı	0	%0	7	%27	7	%18
Pazar Meydan	1	%9	5	%18	6	%16
Toplam	11	%100	27	%100	38	%100

Biliş Haritalarının verilerine göre erkeklerin çizimlerinde en çok gösterdikleri sınır/kenar düzlemleri %64 oranla Kız Külesi'dir . Biliş Haritalarının verilerine göre kadınların çizimlerinde en çok gösterdikleri sınır/kenar düzlemleri %37 oranla Kız Külesi'dir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların çizimlerinde en çok gösterdikleri sınır/kenar düzlemleri %45 oranla Kız Külesi'dir (Tablo 25).

Tablo 26. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri işaret öğeleri

İşaret	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Kız Külesi	9	%30	15	%37	24	%34
Pazar Meydan	7	%23	9	%22	16	%23
Şirvan Şahlar Sarayı	10	%33	9	%22	19	%27
Koşa Kala Kapısı	4	%14	8	%19	12	%16
Toplam	30	%100	41	%100	71	%100

Biliş Haritalarının verilerine göre erkeklerin çizimlerinde en çok gösterdikleri işaret öğeleri %33 oranla Şirvan Şahlar Sarayı'dır. Biliş Haritalarının verilerine göre kadınların çizimlerinde en çok gösterdikleri işaret öğeleri %37 oranla Kız Külesi'dir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların çizimlerinde en çok gösterdikleri işaret öğeleri %34 oranla Kız Külesi'dir (Tablo 26).

Tablo 27. Biliş Haritalarında katılımcıların en çok çizdikleri odak noktası

Odak Noktası	Erkek		Kadın		Genel Toplam	Yüzdesi
	Sayısı	Yüzdesi	Sayısı	Yüzdesi		
Pazar Meydanı	6	%67	9	%100	15	%84
Kız Kulesi	0	%0	0	%0	0	%0
Şirvan Şahlar Sarayı	3	%33	0	%0	3	%16
Toplam	9	%100	9	%100	18	%100

Biliş Haritalarının verilerine göre erkeklerin çizimlerinde en çok gösterdikleri odak noktaları %67 oranla Pazar Meydanı'dır. Biliş Haritalarının verilerine göre kadınların çizimlerinin tamamında gösterdikleri odak noktaları %100 oranla Kız Külesi'dir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların çizimlerinde en çok gösterdikleri odak noktaları %84 oranla Kız Külesi'dir (Tablo 27).

4. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlar tartışılmıştır. Giriş bölümünde de belirtildiği gibi çalışmanın amacı; Bakü kentinin en önemli mimari çekirdeği olan İçeri Şehir'i "kentsel imaj öğeleri ve kentsel okunabilirlik" açısından ele almaktır. İçeri Şehir'e ait imaj öğelerinin neler oldukları farklı iki yöntemle (anket ve biliş haritası) ortaya konulmaktadır, Anket ve Biliş Haritalarına sonuçlarının çakışıp çakışmadıkları irdelenmektedir. Bu bağlamda öncelikle kullanıcı anketlerine ve biliş haritalarına ilişkin araştırma bulguları tartışılmaktadır. Sonrasında Anket ve Biliş Haritası sonuçlarının karşılaştırmalı olarak tartışılması hedeflenmektedir. Böylece katılımcıların görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konmaktadır.

Ayrıca; Kentsel imaj kapsamında İçeri Şehir'in;

- İmaj öğelerinin insanlar üzerindeki etkisinin araştırılması,
- İçeri Şehir bölgesinin iyileştirilmesi,
- Şehrin tarihi değerlerinin korunması konusu,
- Kentsel imaj öğeleri olarak nelerin öne çıktığının belirlenmesi,
- Kentsel imaj öğelerinin İçeri Şehir'in algılanmasına ve okunabilirliğine katkısı
- Benzer yeni bölgelerin tasarımında elde edilen verilerin "Kentsel Tasarım rehberleri" olarak kullanılabilirliğinin araştırılması
- İçeri Şehir bölgesinin sahip olduğu işlevsel ve görsel potansiyelinin ortaya konması
- İçeri Şehir'de yaşayanlar için bölgenin anlamının ortaya konması amaçlanmaktadır.

Katılımcılar tarafından doldurulan anketlerden ve çizilen biliş haritalarından elde edilen sonuçlara ilişkin tartışmalar aşağıda sunulmaktadır.

4.1. Kullanıcı Anketlerine İlişkin Araştırma Bulgularının Tartışılması

Katılımcılara çalışmanın amaçlarına uygun olarak bir takım sorular sorulmuş ve alınan yanıtlar yorumlanarak tartışılmıştır.

Kız Külesi, Şirvanşahlar Sarayı, Pazar Meydanı, Koşa Kala Kapsı ve Keravan Sarayı'nın İçeri Şehir'in mekansal okunabilirliğinde, görsel algısında ve mekansal imajında öne çıktıkları görülmektedir.

15-20, 20-30 ve +50 yaş aralığında olanların İçeri Şehir'le ilgili akıllarına gelen ilk öge "Kız Külesi" iken, 30-40 ve 40-50 yaş aralığında olanların İçeri Şehir'le ilgili akıllarına gelen ilk ögeler eşit oranlarla Kız Külesi ve Şirvanşahlar Sarayı'dır. Eğitimsiz olanlar ile, orta ve yüksek lisans eğitim düzeyinde olanlar en önemli bölge olarak Kız Külesi ve çevresini belirtmekteyken, lisans eğitim düzeyinde olanlar en önemli bölge olarak Kervansaray'ı belirtmektedir. Tarihi özellikleri, çok güzel bir yer olduğu düşüncesi, dostlarıyla görüştükları yer olması ve bütün Bakü'nün en özel yeri olarak görmeleri bu düşüncülerinde etkili olmaktadır.

İçeri Şehir'in tarihi özellikleri ve kent içindeki konumu katılımcılarca beğenilmekteyken, nemli, kalabalık ve gürültülü bir bölge olması ve dar sokakları beğenilmemektedir. Özellikle İçeri Şehir'deki yaşam süresi ne olursa olsun katılımcıların bölgedeki nemden memnun olmadıkları görülmektedir. Genel olarak katılımcılar İçeri Şehir'in başka bir yerle değişimini ya da orayı terk etmek istememektedir. Tarihi ve kültürel özelliklerin İçeri Şehir'i Bakü'deki diğer yerlerden ayıran en önemli özellikler olarak görmektedir. Restoranların etrafa yaydıkları gürültü (şarkı sesi...), İçeri Şehir'e uymayan binaların inşa edilmesi ve sokakların çok dar olması bu düşüncülerinde ortaya çıkmasında etkili olmaktadır.

Katılımcıların %47'si "işaret" ögesi olarak Koşa Kala Kapsı'nı belirtmektedir. Koşa Kala Kapsı İçeri Şehir'in esas giriş noktasında olmasının bu özelliği kazanmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

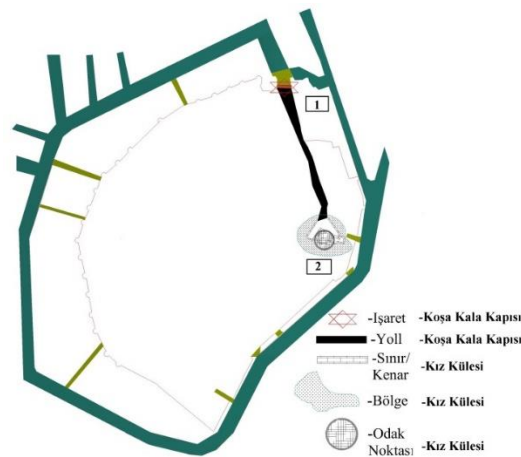
Katılımcıların %43'ü İçeri Şehir'de en belirgin, öne çıkan "yol" ögesi olarak Koşa Kala Kapsı Yolu (Kıçık Kale Sokağı)'nu belirtmektedir. Turistler genellikle bu yolu Kız Külesi'ne gitmek için kullanmaktadır. Ankete katılanlar çoğunlukla Koşa Kala Kapsı'nın önünde buluştuğu ve Koşa Kala Kapsı Yolu ile İçeri Şehir'e girildiğinde Kız Külesi'ni giden yol üzerinde bulunduğu için öne çıktığı sonucuna varılmaktadır.

Katılımcıların %27'si en önemli “sınır/kenar” ögesi olarak Kız Külesi’ni belirtmektedir. Kadınlar ve erkekler arasında görüş farklılıkları bulunmaktadır , kadınlar Şirvan Şahlar Saray’ını, erkekler ise Kız Küles’ini etkili cephe olarak görmektedir.Bunu kullanım farklılıklarına (camii, hamam, saray...) bağlı olduğu düşünülmektedir. Kadınlar Şirvan Şahlar Sarayı bölgesini erkeklere göre daha çok beğenmektedir. Kız Külesi İçeri Şehir’in en yüksek yapısı olduğu için, “İçeri Şehir” denildiğinde “Kız Külesi” geldiği düşünülmektedir. Kız Külesi’nin önünde Neftchilar Cadde’si bulunmaktadır. Neftchilar Caddesi’ni kullananlar Kız Külesi’nin önünden geçtikleri için Kız Külesi’nin sınır/kenar düzlemi olarak öne çıktığı görülmektedir.

Anket sonuçlarına göre katılımcıların %67’si en önemli “bölge” olarak Kız Külesi ve çevresini belirtmektedir. Kız Külesi’nin öne çıkmasının nedenleri; manzarasının güzel olması, bütün İçeri Şehir’in Kız Külesi’nde yüksekliğe bağlı olarak iyi görülmesi ve Kız Külesi’nin bulunduğu noktada üç önemli tarihi eserin yan yana bulunmasıdır. Bu tarihi eserler; Kız Külesi, Hacı Bani Hamamı ve Pazar Meydanı’dır.

Anket sonuçlarına göre katılımcıların %40’ı en önemli “odak noktası” olarak Kız Külesi’ni belirtmektedir. Katılımcıların açıklamasına göre Kız Külesi İçeri Şehir’in sembolü olarak görülen en etkili tarihi yapıdır. İçeri Şehir’in kalbidir. İçeri Şehir’i gezmeye gelenlerin ilk uğrak noktası çoğunlukla Kız Külesi’dir.

Anket sonuçlarına bakıldığında yaşayanların zihninde kalan İçeri Şehre ait, İçeri Şehir’in okunabilirliğine ait en önemli imaj ögesi Kız Külesi’dir (Şekil 12).

Şekil 40. Anket sonuçları doğrultusunda ortaya çıkan İçeri Şehir imaj haritası.

(1.Koşa Kala Kapısı. 2. Kız Külesi.)

4.2. Kullanıcı Biliş Haritalarına İlişkin Araştırma Bulgularının Tartışılması

Katılımcılarca çizilen biliş haritalarından elde edilen İçeri Şehri'e ait imaj öğelerine doğrultusunda bulgular genel yorumlanarak tartışılmıştır.

Biliş Haritalarının sonuçlarına genel olarak bakıldığında; katılımcıların %34'lük bir oranla "işaret" ögesi olarak Kız Külesi'ni çizdikleri görülmektedir. Katılımcılar Kız Külesi'ni İçeri Şehir'in kalbi olarak gördüklerini belirtmektedirler.

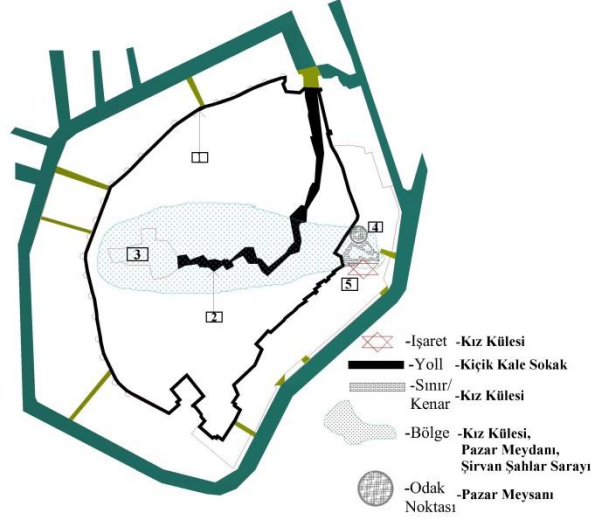
Biliş Haritalarının sonuçlarına genel olarak bakıldığında; katılımcıların %37'lik bir oranla en önemli "yol" öğeleri olarak Kiçik Kale Sokak'ı ve Boyuk Kale Sokak'ı çizdikleri görülmektedir. Kiçik Kale Sokak İçeri Şehir'in etrafını kuşatmaktadır. Boyuk Kale Sokak Şirvan Şahlar Sarayı'na giden yoldur. İçeri Şehir'i ziyaret edenler ve orada yaşayanların genel olarak Kiçik Kale Sokak ve Boyuk Kale Sokak'ı kullandıkları için öne çıktıkları düşünülmektedir.

Biliş Haritalarının sonuçlarına genel olarak bakıldığında; katılımcıların %45'nin en önemli "sınır/kenar" ögesi olarak Kız Külesi'ni çizdikleri görülmektedir. Kız Külesi görsel algı ve mekansal okunabilirlik açısından boyut olarak öne çıkmaktadır. İçeri Şehir'in en yüksek yapısı olması (28m) etkili bir sınır/kenar düzlemi olarak ortaya çıkmasında belirleyici olmaktadır.

Biliş Haritalarının sonuçlarına genel olarak bakıldığında; katılımcıların %74'nün en önemli "bölge" ögesi olarak Kız Külesi - Pazar Meydanı - Şirvan Şahlar Sarayı'nın tanımladığı bölgeyi çizdikleri görülmektedir. Kız Külesi, Pazar Meydanı ve Şirvan Şahlar Sarayı'nın tarihi özelliklerinden, konumlarından ve işlevsel yapılarından dolayı öne çıktıkları görülmektedir. İçeri Şehir'i ziyaret edenler genel olarak bu üç tarihi eseri ziyaret etmektedir.

Biliş Haritalarının sonuçlarına genel olarak bakıldığında; katılımcıların %84'nün en önemli "odak noktası" olarak Pazar Meydanı'nı çizdikleri görülmektedir. Kız Külesi ile olan bağlantısı, ticaret birimlerine yakınlığı ve bölgede kurulan sanat sergilerinin bu özelliği kazanmasında belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Biliş Haritaları sonuçları irdelendiğinde İçeri Şehir'in imaj öğeleri; Kız Külesi (sınır/kenarı ve işaret noktası olarak), Pazar Meydanı (odak noktası olarak), Kiçik Kale Sokak ve Boyuk Kale Sokak (yol olarak) ve Kız Külesi - Pazar Meydanı - Şirvan Şahlar Sarayı bölgesi olduğu görülmektedir (Şekil 13).

Şekil 41. Biliş haritaları doğrultusunda ortaya çıkan İçeri Şehir imaj haritası

(1. Kiçik Kale Sokak. 2. Boyuk Kale Sokak. 3. Şirvan Şahlar Sarayı. 4. Pazar Meydanı.
5. Kız Külesi).

5. SONUÇ

İçeri Şehir'in imaj öğelerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan çalışmada bilgiye erişimde iki farklı yöntem kullanılmaktadır: anket ve bilişsel haritalama yöntemleri.

Çalışmanın bu bölümünde anket ve biliş haritalaması yöntemleri ile İçeri Şehir'e ait ortaya çıkan "imaj" öğeleri ve haritalarının karşılıklı olarak irdelenmesi amaçlanmaktadır. Anket sonuçlarına bağlı olarak İçeri Şehir'e ait imaj öğeleri: işaret ve yol öğesi olarak Koşa Qala Qapsı (Kıçık Kale Sokakı), sınır/kenar, bölge ve odak noktası olarak Kız Külesi'nin olduğu görülmektedir. Biliş Haritalamaları sonuçlarına bağlı olarak İçeri Şehir'e ait imaj öğeleri: sınır/kenarı ve işaret öğesi olarak Kız Külesi, odak noktası olarak Pazar Meydanı, yol öğesi olarak Kıçık Kale Sokak ve Boyuk Kale Sokak, bölge öğesi olarak Kız Külesi - Pazar Meydanı - Şirvan Şahlar Sarayı'nın olduğu görülmektedir.

Anket verilerine göre İçeri Şehir'e ait imaj öğeleri:

- İşaret öğesi: Koşa Kala Kapsı (Kıçık Kale Sokakı)
- Yol öğesi: Koşa Kala Kapsı (Kıçık Kale Sokakı)
- Sınır/kenar öğesi: Kız Külesi
- Bölge öğesi: Kız Külesi çevresi
- Odak noktası: Kız Külesi olarak öne çıkmaktadır.

Bilişsel haritalama verilerine göre İçeri Şehir'e ait imaj öğeleri:

- İşaret öğesi: Kız Külesi
- Yol öğesi: Kıçık Kale Sokak ve Boyuk Kale Sokak
- Sınır/kenar öğesi: Kız Külesi
- Bölge öğesi: Kız Külesi- Pazar Meydan - Şirvan Şahlar Sarayı bölgesi
- Odak noktası: Pazar Meydanı olarak öne çıkmaktadır.

Genel olarak bakıldığında sonuçların birbirlerini destekledikleri görülmekle birlikte anket ve biliş haritası verilerine bağlı ortaya çıkan imaj öğelerinin İçeri Şehir’de ki yayılımları açısından küçük farklılıklar bulunmaktadır. Biliş haritalarında çizilen İçeri Şehir’e ait imaj öğelerinin anketlerde ifade edilen imaj öğelerinden daha geniş bir alana konumlandıkları görülmektedir. Anketlerde ifade edilen imaj öğeleri daha çok Kız Külesi ve çevresinde yoğunlaşmaktayken, biliş haritalarında çizilen imaj öğelerinin Kız Külesi ve Şirvan Şahlar Sarayı arasında yayıldığı görülmektedir.

Her iki yöntemle elde edilen imaj öğelerinde Kız Külesi’nin belirgin bir şekilde öne çıktığı, bu mekanla bağlantılı yolların anketlerde ve imaj haritalarında yer aldığı ortaya çıkmaktadır.

Kız Külesi Neftçiler Caddesi ile olan doğrudan bağlantılı olması nedeniyle kullanıcılar tarafından etkili bir imaj öğesi olarak algılanmasını ve zihinlerinde yer edinmesine neden olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Kız Külesi’nin önündeki geniş açıklık, Pazar Meydanı ve Hamam gibi farklı fonksiyonlardaki binalarla bir arada bulunmasının da etkili bir imaj öğesi olarak kullanıcıların zihinlerinde yer almasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kız Külesi, Pazar Meydanı, Şirvan Şahlar Sarayı... gibi binalar dışında ki diğer binaların kullanıcıların belleklerinde yer bulamamasının nedenlerinin; diğer binaların dar sokaklarla İçeri Şeheri’n iç bölgelerinde bulunmaları ve çoğunlukla konut binaları olmalarının neden olduğu düşünülmektedir.

6. ÖNERİLER

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başkenti olan Bakü, Azerbaycan'ın kültürel mirasının gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bakü'deki İçeri Şehir, Azerbaycan'ın tarihi sembollerinden biridir. Gördüğü gibi İçeri Şehir Bakü'nün ortaya çıkışını sağlayan en temel faktördür. İçeri Şehir Bakü'nün kalbidir. İçeri Şehir'in mimari yapısı Baküden farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar İçeri Şehir'in kentsel kimliğinin oluşmasını ve onu diğer yerlerden ayırt edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca bu farklılıklar İçeri Şehir'in Bakü'ye gelen turistlerin en çok görmek istedikleri yer olmasını sağlamaktadır. Günümüzde hızlı bir şekilde İçeri Şehir değişmektedir: yeni restoranlar, marketler, oteller ve benzeri yerler. Bu hızlı değişim İçeri Şehir'in tarihi özelliklerini bozmaktadır. Bu bozulmalar nedeniyle UNESCO'nun dünya kültürel miras listesindeki yerini tehlikeye atmaktadır, son yapılan çalışmalarla İçeri Şehir yine UNESCO listesine dahil edilmesini sağlamıştır.

Günümüzde Bakü hem antik tarih hem de modern anlayışı bir arada buluşturan bir kent görünümündedir. Eski ve yeni bir aradadır. Tarihsel Süreklilik kentsel mekanlarda yoğun bir şekilde hissedilmektedir.

İçeri Şehir, çok büyük olmasa da, yine de içinde kaybolunabilir. Organik bir kent dokusuna sahip olan İçeri Şehir labirent şeklinde ara sokaklara ve yol gösteren referans binalarına/öğelerine sahiptir. Bu referans öğeleri kullanıcıların İçeri Şehir'de kaybolmadan, güvenli bir şekilde yönlerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır.

İçeri Şehir'in Bakü ve Bakü'de yaşayanlar için özel bir anlamı bulunmaktadır. Çalışma sonucunda İçeri Şehir'in ana kalbi ve sembolünün Kız Kalesi ve Qoşa Qala Qapısı (kale duvarları) olduğunu göstermiştir.

İçeri Şehere ait imaj öğelerinin kentsel okunabilirlik, kentsel-kamusal bellek, çevresel algı açılarından önemli oldukları, sonraki kuşaklara aktarılması konusunda bilinçli olunması ve korunmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Kentsel imaj öğelerine yeni yerleşim alanlarında yer verilmesi, kentsel algı, kentsel okunabilirlik açısından önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın benzer konulu araştırmalar için yönlendirici olacağı var sayılmaktadır. Bakü kenti ve İçeri Şehir Bölgesi ile ilgili yapılacak yenileme, iyileştirme, canlandırma... gibi çalışmalar için bilgilendirici bir rehber çalışması olacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Ahundov, D. (1986). Архитектура древнего и раннесредневекового Азербайджана (Eski ve Erken Ortaçağ Azerbaycan Mimarisi), Azerbaycan Devlet Yayın Evi, 310 sayfa, Baku.
- Asar, H. (2013). Mimari Mekan Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Aşurbeyli, S. (1964). Очерк истории средневекового Баку (Ortaçağ Bakü Tarihine İlişkin Denemeler) Yayınları Bilimler Akademisi Azerbaycan, 336 sayfa, Baku.
- Atkinson, R. (1995). Psikolojiye Giriş, Cilt 1, Çev.: Atakaya, K.vd., Sosyal Yayınlar, İstanbul
- Aydınlı, S. (1986). Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, Doktora tezi, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Azizov, A (2010). Azerbaycan'ın Kuzeybatı Bölgesinin Mimari Dokusu I (Metin), Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bailly, A.S. (1977). La Perception De L'espace Urbain, Durves.
- Bakhova, N.A., Zamaraeva, U.S., Koptseva, N.P., (2011). Социальная (культурная) антропология (Sosyal (Kültürel) Antropolojisi), Krasnoyarsk Üniversitesi, Doktora Tezi, 15 sayfa, Krasnoyarsk.
- Bartold, V. (1956). Ориентировка первых мусульманских мечетей (İlk Müslüman Camilerin Yönlendirilmesi), Moskova: Oryantal Edebiyat Yayınevi, 784 sayfa, Moskova.
- Boyer, M. (1996). The City of Collective Memory: Its Historical Imagery and Architectural Entertainments. Cambridge: MIT Press.
- Conzen, M.R.G. (1966). "Historical Townscapes in Britain: A Problem in Applied Geography" in House, J. W. (Ed.). Northern Geographical Essays in Honour of G. H. J. Daysh, Newcastle upon Tyne, 56-78. Newcastle Upon Tyne: University of Newcastle Upon Tyne.
- Cüceloğlu, D. (1994), İnsan ve Davranışı – Psikolojinin Temel Kavramları, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Doruk, B., (1973). Mimari Tasarıma Giriş programı, Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Evgenyeva, A. (1987). Словарь русского языка (Rusça Sözlük), 752 sayfa, Moskova.
- Faria, A.P.N. ve Kraft, R. (2003). "Representing Urban Cognitive Structure Through Spatial Differentiation", 4th International Spase Syntax Symposi-um, Londra.

- Fedorov, V. (1999). Символическое бытие архитектурных пространств: монография (Mimari Mekanların Sembolik Varlığı: Monografi), Tambov Devlet Teknik Üniversitesi, Lisans Tezi, 104 sayfa, Tambov.
- Fetullaev Ş. (2013). Bakinin Memarlıq Ensiklopediyası, Azərbaycan Respublikasının Memarlar İttifaqı, Bakü.
- Giyasi, J. (1991). Архитектурные памятники эпохи Низами (Nizami Döneminin Mimari Anıtları), 264 sayfa, Bakü.
- Glikin, Y. (1979). Методы архитектурной гармонии (Mimari Uyum Yöntemleri), Ural.
- Hançerlioğlu, O. (1993). Felsefe Sözlüğü, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul
- Herzog, T.R.; Leverich, O.L. (2003). "Searching for Legibility", Environment and Behavior, 459 sayfa.
- Hiller, B. (2003). "The Architectures of Seeing and Going: Or, Are Cities Shaped by Bodies or Minds? And Is There a Syntax of Spatial Cognition?", 4th International Space Syntax Symposium, Londra.
- Hüseyn, L. (1998) Mimarlıkta imaj: Mekansal imajın oluşumu ve yapısı üzerine bir model, İstanbul Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi, 5 sayfa, İstanbul
- İkonnikov, A. (2006). Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве (Mimarlıkta ve Kent Planlamada Mekan ve Biçim), yayınevi: Kom Kniga, 352 Sayfa, Moscova.
- İlbeukina, M. (2014). Визуальная антропология как актуальная область культурных исследований (Önemli Bir Kültürel Araştırma Alanı Olarak Görsel Antropolojisi), Sibirya Federal Üniversitesi, Doktora Tezi, 133 sayfa, Krasnoyarsk.
- İngarden, R. (1962). Исследование по эстетике (Estetik Araştırma), Moskova Devlet Üniversitesi, Doktora Tezi, 578 Sayfa, Moskova.
- Işıl, E. (2012). Kentsel ve Kolektif Belleğin Sürekliliği Bağlamında Kamusal Mekanlar: ULAP Platz Örneği, Almanya.
- İttelson, W. (1960). Visual Space Perception, Neü-York: Springer Publishing Company.
- İvanov, V. (2007). Семиотическому изучению культурной истории большого города (Büyük Bir Kentin Kültürel Tarihinin Göstergibilimsel Çalışması), Moskova Devlet Üniversitesi, Lisans Tezi, 165 sayfa, Moskova.
- Kazancev, V. (2013). Социология города (Kent Sosyolojisi), Moskova Devlet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 134 sayfa, Moskova.
- Keleş, R. (1998). Kent Bilim Terimleri Sözlüğü, Imge Yayınevi, Ankara.

- Khrenov, N. (1995). Образы города в истории: психологический аспект смены парадигмы (Tarihte Kent İmgeleri: Paradigma Değişiminin Psikolojik Yönü), Devlet Sanat Çalışmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, 150 sayfa, Moskova.
- Krushlinsky, V. (2003). Лицо сибирского города (Sibirya Şehrinin Yüzü), Krasnoyarsk Federal Üniversitesi, 100 sayfa, Krasnoyarsk.
- Kuznetsova, E. (2014). Проблема восприятия визуального образа (Görsel İmgenin Algılanması Sorunu), Belgorod Eyalet Sanat ve Kültür Enstitüsü, Lisans Tezi, 190 sayfa, Belgorod.
- Kuznetsova, N. (2011). Специфика визуального образа (Görsel Görüntünün Özelliği), Tomsk Devlet Üniversitesi, Lisans Tezi, 6 sayfa, Tomsk.
- Lang. J. (1987). Creating Architectural Theory: The Role of Behavioral Sciences in Enviromental Besigh, New York, Van Nostrand Reinhold Company, 269p.
- Lawton, M. (1970). Ecology and Aging, Spatial Behavior of Older Peoplw, L.A. Pastalan ve D.H. Carson, (der.), Ann Arbor, Michingan.
- Lazarev, A. (2005). Строительство и дизайн. Справочник архитектора (İnşaat ve Tasarım. Mimarın El Kitabı).
- Lynch, K. (1960). The Image of the City, Press, Cambridge: The MIT Press.
- Madanipour, A. (2010). Whose Public Space. Oxon: Routledge Publishing.
- Maltsev, A. (1997). Зрительное восприятие как информационный фактор непрерывности развития городской структуры (Kentsel Yapının Gelişiminin Devamlılığı İçin Bir Bilgi Faktörü Olarak Görsel Algı), Moskova Devlet Üniversitesi, Doktora Tezi, 399 sayfa, Moskova.
- Maltsev, A. (2011). Зрительное восприятие как фактор информации о стойкости развития городской структуры (Kentsel Yapının Gelişiminin Sürekliliği Hakkında Bir Bilgi Faktörü Olarak Görsel Algı), Harkov Devlet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 399 Sayfa, Harkov.
- Maslonova, A. (2006). Социологический анализ образа г. Нижнего Новгорода (Nizhny Novgorod İmajının Sosyolojik Analizi), Petersburg Devlet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 163 sayfa, Petersburg.
- Neymat, M. (1991). Корпус эпитафических памятников Азербайджана (Azerbaycan'ın epigrafik anıtları topluluğu), Azerbaycan Bilimleri Akademisi Arkeoloji Ve Etnografi Enstitüsü, 176 sayfa, Nahçıvan.
- Norberg-Schuz, C. (1980). Genius- Loci-Towards a Phenomenology of Architecture, Rizzoli, New-York.

- Novoselov, A. (1991). Образ города как культурного и туристического центра в восприятии его жителей (Kentin, Kent Sakinlerini Algılamasında Bir Kùltür Ve Turizm Merkezi Olarak Görmesi), Sibırya Federal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 125 sayfa, Sibırya.
- O'Neill, M.J. (1991). "Evaluation of a Conceptual Model of Architectural Legibility", Environment and Behavior, 259 sayfa.
- Önem, A.B. (2012). Çevresel Algılama, Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük, Derleyen Melih Ersoy, Ninova Yayınları, 79-80 sayfa, İstanbul.
- Pilevskiy, V. (1958). Градостроительные мероприятия и образцовые проекты в России в начале XIX века (19. Yüzyılın Başında Rusya'da Kentsel Planlama Etkinlikleri Ve Örnek Projeler, Mimari Uygulama ve Mimarlık Tarihi), 237 sayfa, Moskova.
- Pirogov, S. (2013). Контурь визуальных исследований города (Kentin Görsel Çalışmalarının Ana Hatları), Tomsk Devlet Üniversitesi, Lisans Tezi, 59 sayfa, Tomsk.
- Proxarov, A. (1969). Советская энциклопедия (Sovyet Ansiklopedisi), Yayınevi: Büyük Rus Ansiklopedisi.
- Rapoport, A., (1977). Human Aspect of Urban Form:Towards a Man-Environment Approach to Urban Form an Design, Pergamon Press, New-York.
- Rossi, A. (2006). Şehrin Mimarisi, Çevirmen: Nurdan Gurbilek, Kanat Yayınları, İstanbul.
- Şilin, V. (2011) Архитектура и психология (Mimarlık Ve Psikoloji), Nizhny Novgorod Devlet Mimarlık ve İnşaat Mühendisliği Üniversitesi, Doktora Tezi, 18 sayfa, Nizhny Novgorod.
- Tülin, S. (2017). Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekan İlişkisi: Mersin Örneği (The Relation Between Urban Memory and Urban Space on Evolution of Urban Character: Case of Mersin).
- Velichkovsky, B. (1973). Психология восприятия (Algi Psikolojisi), Moskova Devlet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 245 sayfa, Moskova.
- Voinova, E. (2013). Визуальные методы изучения Венеции как дестинации (Venedik'i Keşfetmenin Görsel Yöntemleri), Sibırya Federal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 89 sayfa, Sibir.
- Yürekli, F. (1977). Çevre Görsek Değerlendirmesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması, Doktora Tezi, İTÜ İstanbul.

URL-1, https://www.notbu.net/kulliye-nedir_, Erişim Tarihi:01.05.2019

URL-2, <https://www.advantour.com/rus/azerbaijan/baku.htm>,Erişim Tarihi:01.05.2019

URL-3, <https://www.tdk.gov.tr/>, Erişim Tarihi:01.05.2019

- URL-4, <https://www.advantour.com/rus/azerbaijan/baku/icheri-sheher.htm>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL5, https://www.ourbaku.com/index.php/%D0%98%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B8_%D0%A8%D0%B5%D1%85%D0%B5%D1%80._%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%8B, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL6, <https://www.google.com/maps/place/Az%C9%99rbaycan/@40.1584093,45.5112234,z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x40307cd91aa21ddf:0xe6c9526b3e83cd08!8m2!3d40.143105!4d47.576927>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-7, <https://www.likealocalguide.com/baku/icrishricherisheheroldcity#&gid=1&pid=2>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-8, <https://rezonanss.com/sirvan-abseron-memarliq-m%C9%99kt%C9%99bi-az%C9%99rbaycan-memarligi/>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-9 <http://bakunews.az/31066-cherisheherdeki-mehemmed-mescidine-niye-siniqqala-deyirler.html>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-10 <http://m.yukle.mobi/sekil-yukle/?q=xidir&page=5> Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-11 https://www.wikizero.com/az/Molla_%C6%8Fhm%C9%99d_m%C9%99scidi, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-12 http://www.wikiwand.com/az/%C4%B0%C3%A7%C9%99ri%C5%9F%C9%99h%C9%99rd%C9%99ki_tarixmemarl%C4%B1q_abid%C9%99l%C9%99rinin_siyah%C4%B1s%C4%B1, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-13 <https://report.az/siyasi-xeberler/daxili-siyaset/prezident-i-lham-eliyev-icerisheherdeki-beyler-mescidinde-berpa-islerinden-sonra-yaradilan-seraitle/>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-14 <https://kataloq.gomap.az/ru/allpoi/culture/mosque/960c9a04d56611e0ad4900226424597d>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-15 <https://www.testour.az/tours/ru/azerbaijan/icherisheher-baku/Baku-City-Tour>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-16 <https://sxodim.com/astana/event/fotovystavka-azerbajdzhan-zhemchuzhina-islamskogo-mira/>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-17 <https://news.milli.az/society/455413.html>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-18 <https://www.rutraveller.ru/place/87780>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-19 <https://yandex.kz/collections/card/59c6072fc75bad00dff6d6e4/>, Erişim Tarihi:01.05.2019

- URL-20 https://ru.wikivoyage.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BA%D1%83/%D0%98%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B8_%D0%A8%D0%B5%D1%85%D0%B5%D1%80, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-21 <https://www.facebook.com/meshediibadhamami/posts/767721620042910?> Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-22 <https://www.dunyabizim.com/images/haberler/haber/2014/04/02/,MA>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-23 <https://yandex.com/collections/card/5bf010f8bfe3df003cfdd03a/>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-24 http://musavat.com/news/iceriseherin-qala-divarlari-her-an-uca-biler_81380.html, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-25 <http://unesco.preslib.az/az/page/eRYyhr25X0>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-26 <http://xeber.azeri.net/teknologiya/iceriseher-sayti-hazirlanib>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-27 <https://e-minbar.com/gallery/icheri-sheher>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-28 <https://www.tarihieserler.com/azerbaycan/sirvansahlar-sarayi-89>, Erişim Tarihi:01.05.2019
- URL-29 <https://www.picswe.com/pics/sirvansahlar-sarayi-a7.html>, Erişim Tarihi:01.05.2019

8. EKLER

EK 1. Anket

KENTSEL İMAJ ÖĞELERİ AÇISINDAN İÇERİ ŞEHİR ANKET FORMU

Cinsiyet

a)Kadın

b)Erkek

Yaşınız?

a) 15-20

b) 20-30

c) 30-40

d) 40-50

e)50+

Eğitim Durumunuz?

a) Orta öğretim

b) Lisans

c) Yüksek Lisans

d)

Doktora

e)Eğitimsiz

1. Kaç yıldır İceri Şehirde yaşıyorsunuz?

a) Doğduğundan itibaren

b) 5 yıl

c) 10 yıl

d) 20 yıl

e) 30 yıl

f) +40 yıl

2. İceri Şehir deyince aklınıza gelen ilk 3 şeyi sıralar mısınız?

a).....

b).....

d).....

3.İceri Şehir'in en beğendiniz özelliği nedir?

a) Meydanda konumlanması

b) Tarihi özellikleri

c).....

Neden? _____

4.İceri Şehir'in en beğenmediniz özelliği nedir?

a) Kalabalık olması

b) Nemli olması

c).....

Neden? _____

5.İceri Şehir'in başka bir yerle yer değiştirmesini istermiydiniz?

A) Evet

B) Hayır

Neden? _____

6.İceri Şeheri terk etme fırsatı verilseydi nereye giderdiniz?

Neden? _____

7. İçeri Şehir'i Bakü'deki diğer yerlerden ayıran en önemli özellik nedir?

Neden? _____

8. İçeri Şehir'de arkadaşlarınızla en çok nerede toplanıyorsunuz?

Neden? _____

9. İçeri Şehir'de en sevdiğiniz ve orada bulunmaktan zevk aldığınız yer neresidir?

Neden? _____

10. İçeri Şehir'de en sevmediğiniz ve orada bulunmaktan zevk almadığınız yer neresidir?

Neden? _____

11. İçeri Şehir'de ki en önemli, belirgin olan yol hangisidir?

.....

Neden?.....

12. İçeri Şehir'de ki en önemli bölge neresidir?

.....

.....

Neden?.....

.....

13. İçeri Şehir'de ki en önemli bina yüzeyi ya da cephe hangisidir?

.....

.....

Neden?.....

.....

14. İçeri Şehir'deki en önemli işaret öğesi ya da referans noktası hangisidir?

.....

.....

Neden?.....

.....

15. İçeri Şehir'deki en önemli meydan ya da odak noktası hangisidir?

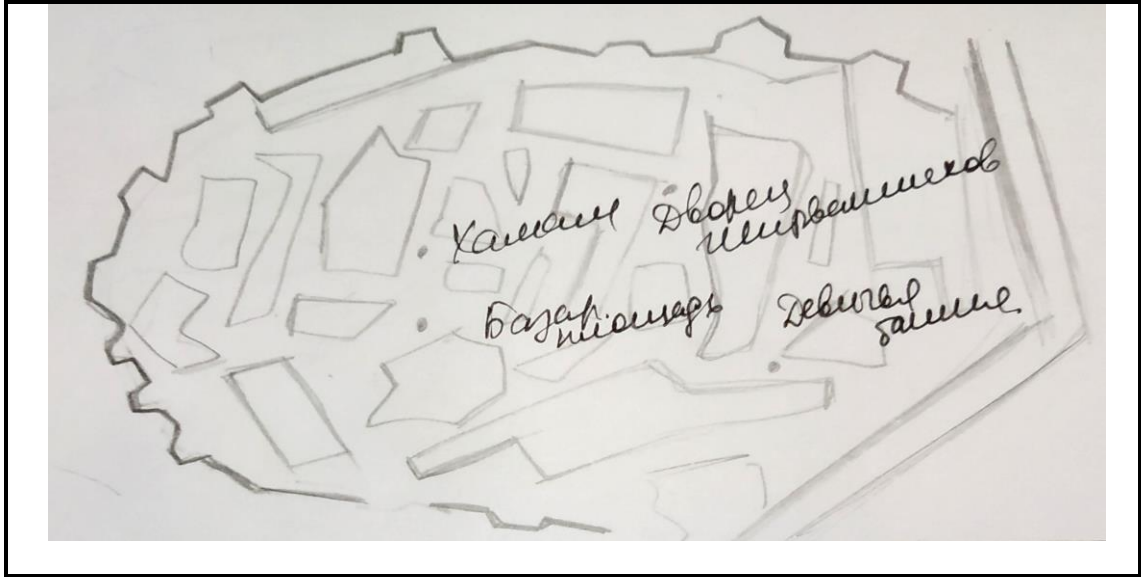
.....

.....

Neden?.....
.....

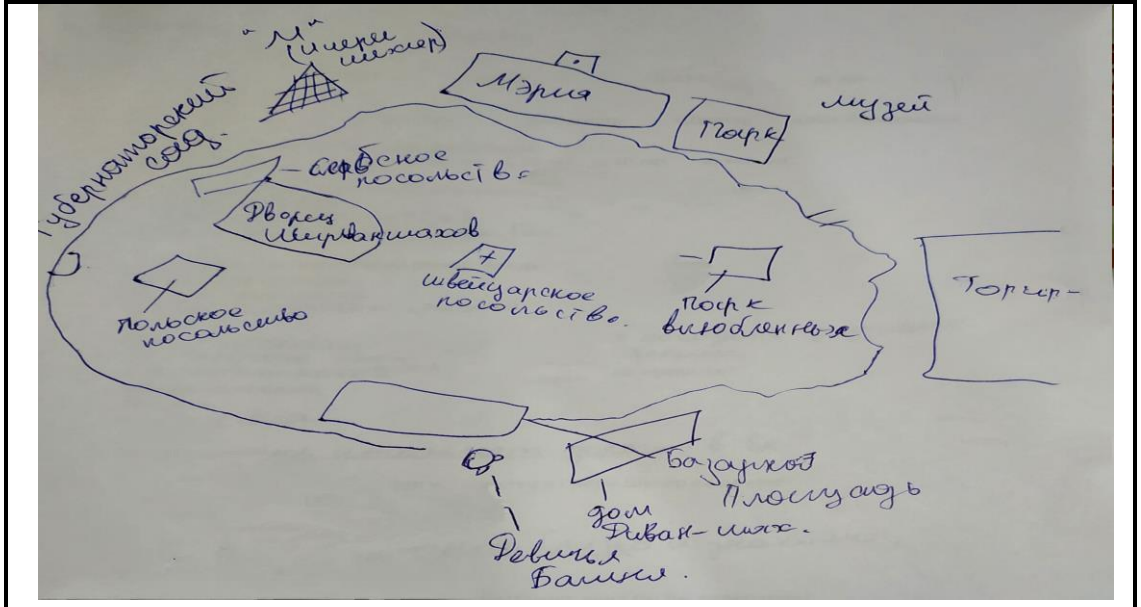
16. İçeri Şehri hiç tanımayan bir arkadaşınızla İçeri Şehir'de buluşmak istediğinizde, buluşma yerini ve İçeri Şehir'i tanıtacak detaylı bir kroki çizer misiniz (yazılı ve çizimsel ifadeler kullanabilirsiniz).

EK 2. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

Yaş Grupları	15-20	Yaşama Süresi	5 yıl
Eğitim Durumu	Lisans	Cinsiyet	Kadın

EK 3. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

Yaş Grupları	15-20	Yaşama Süresi	Doğumdan İtibaren
Eğitim Durumu	Orta Eğitim	Cinsiyet	Erkek

EK 4. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

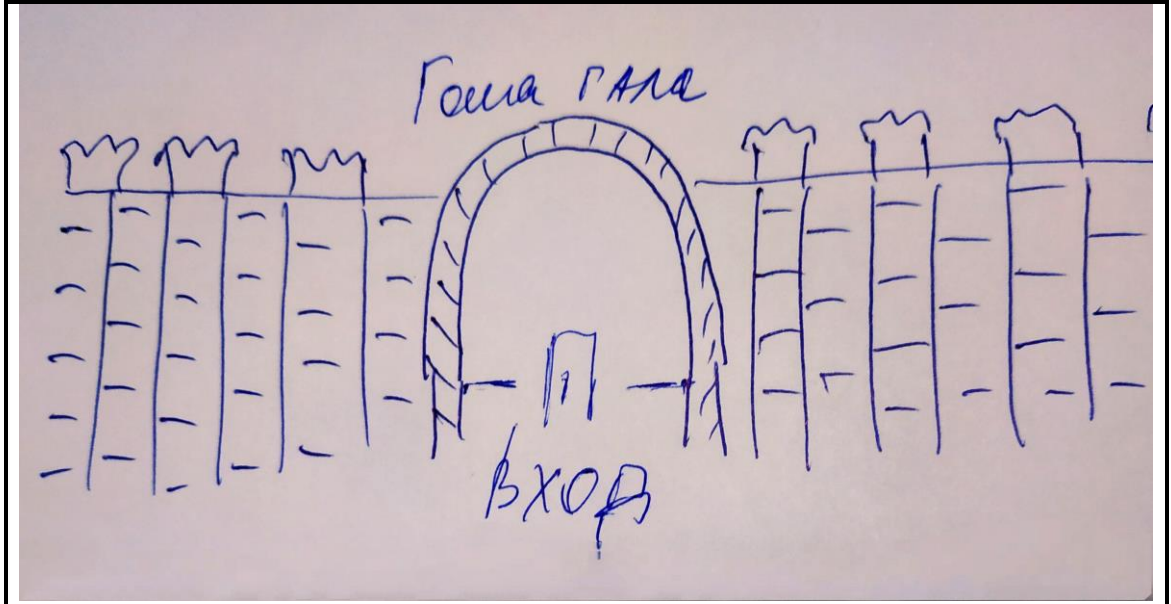
Yaş Grupları	50+	Yaşama Süresi	30 yıl
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	Cinsiyet	Kadın

EK 5. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

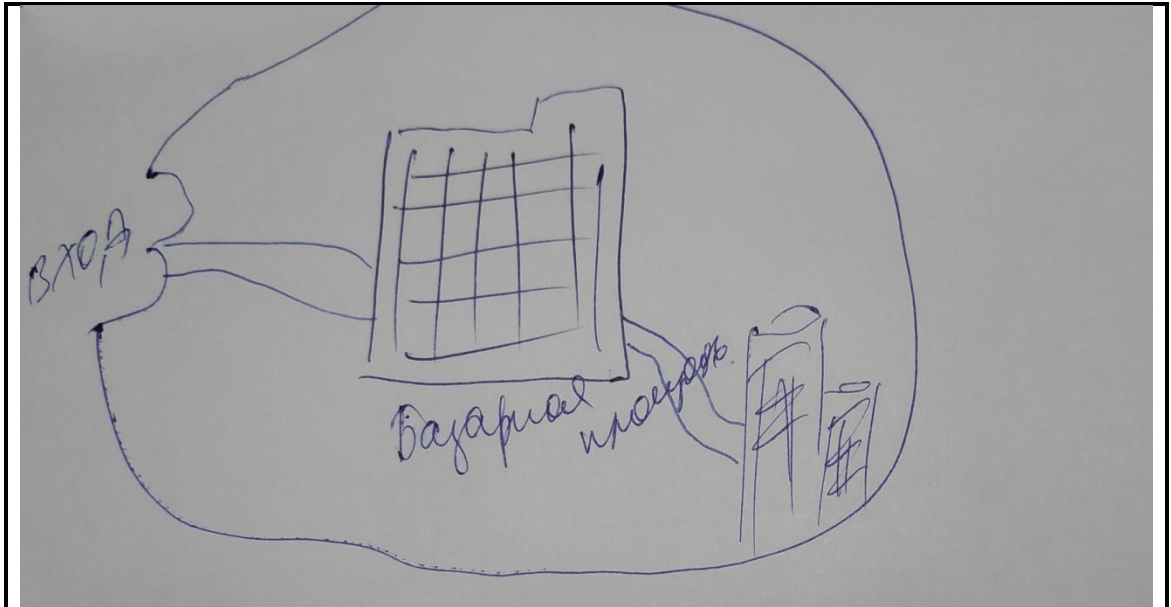
Yaş Grupları	40-50	Yaşama Süresi	Doğumdan İtibaren
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	Cinsiyet	Kadın

EK 8. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

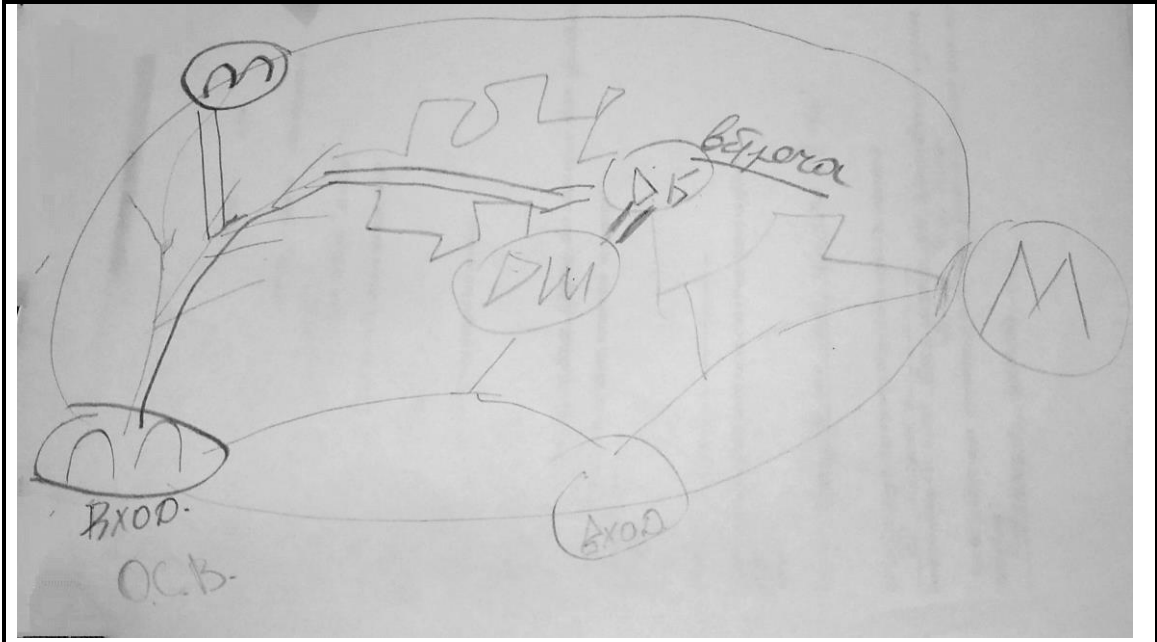
Yaş Grupları	20-30	Yaşama Süresi	20 yıl
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	Cinsiyet	Kadın

EK 9. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

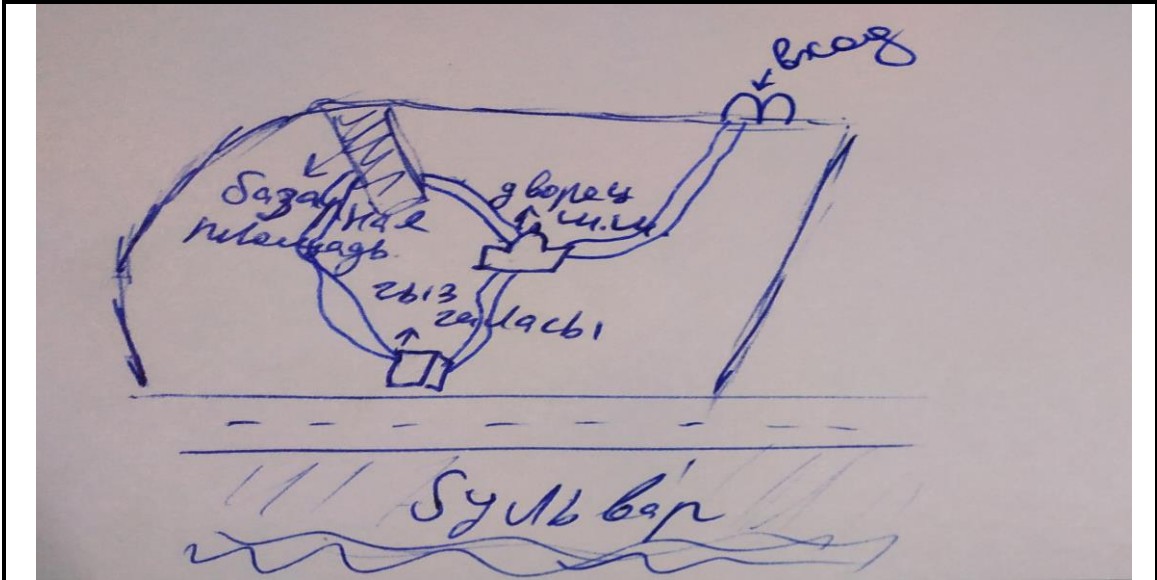
Yaş Grupları	50+	Yaşama Süresi	40 yıl
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	Cinsiyet	Kadın

EK 10. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

Yaş Grupları	15-20	Yaşama Süresi	Doğumdan İtibaren
Eğitim Durumu	Lisans	Cinsiyet	Erkek

EK 11. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

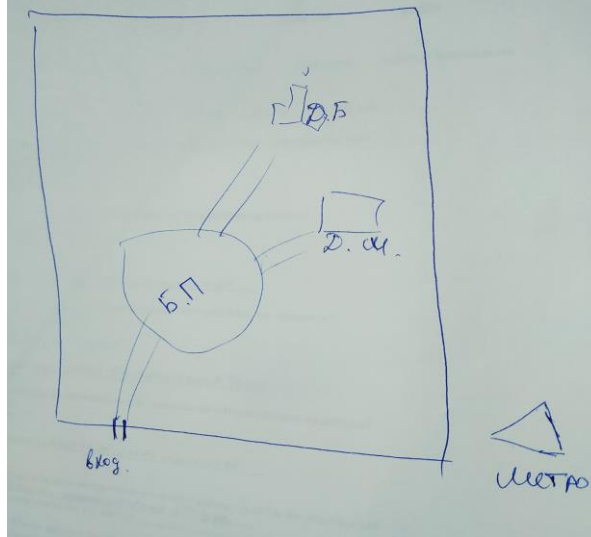
Yaş Grupları	20-30	Yaşama Süresi	Doğumdan İtibaren
Eğitim Durumu	Lisans	Cinsiyet	Erkek

EK 12. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

Yaş Grupları	30-40	Yaşama Süresi	5 yıl
Eğitim Durumu	Lisans	Cinsiyet	Kadın

EK 13. Katılımcıların çizdiği biliş haritaları

Yaş Grupları	15-20	Yaşama Süresi	Doğumdan İtibaren
Eğitim Durumu	Lisans	Cinsiyet	Erkek

EK 14. Biliş Haritasına bağı olarak ortaya çıkan imaj öğeleri

Say		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
Cinsiyet	Kadın	x	x	-	x	x	-	x	-	x	x	x	x	-	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	x			
	Erkek	-	-	x	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x			
Yollar	Istagiyyet Sokagi	x	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-				
	Kiçik Qala Sokagi	x	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	x				
	Boyük Qala Sokagi	x	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	x				
Bölge	Niyazi Caddesi	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
	Kız Külesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x			
	Şırvan Şahlar Saray	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
	Pazar Meydan	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x		
	Kız Külesi	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Şırvan Şahlar Saray	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Pazar Meydan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Sınır/ Kanar	Şırvan Şahlar Saray	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	-	x	x	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x		
	Koşa Kala Kapı	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	
	Pazar Meydan	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Kız Külesi	-	x	x	-	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
	Pazar Meydan	-	x	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İşaret	Şırvan Şahlar Saray	-	x	x	-	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Koşa Kala Kapısı	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Pazar Meydan	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odak noktası	Pazar Meydanı	-	x	-	-	-	x	-	x	-	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kız Külesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Şırvan Şahlar Saray	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ÖZGEÇMİŞ

1995 yılında Bakü'de doğdu ilkokulu, ortaokulu, 87 Numralı okulda tamamladı. Üniversite eğitimini 2012 yılında Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümünde başladı. 2016 yılında bu bölümden mezun oldu ve aynı yıl Avrasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık ve Yapılı Çevre Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programına başladı.